

Glagoli na -(j)avati, -ovati, -evati i -ivati - norma i uzus

Grgat, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:197066>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Sveučilišni diplomski studij

Hrvatski jezik i književnost (jednopedmetni); smjer: nastavnički

Marta Grgat

**GLAGOLI NA -(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI – NORMA
I UZUS**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za kroatistiku
Sveučilišni diplomski studij
Hrvatski jezik i književnost; smjer: nastavnički

GLAGOLI NA *-(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI* – NORMA I UZUS

Diplomski rad

Student/ica:
Marta Grgat

Mentor/ica:
doc. dr. sc. Marijana Bašić

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marta Grgat**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Glagoli na -(j)avati, -ovati, -evati i -ivati – norma i uzus** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2024.

SAŽETAK

GLAGOLI NA *-(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI* – NORMA I UZUS

Glagoli na *-avati, -ovati, -evati* i *-ivati* spadaju među učestale odnosno iterativne glagole, a njih definiramo kao nesvršene glagole kojima se izriče ponavljanje radnje. Ti glagoli ne pripadaju istoj vrsti i nemaju iste prezentske nastavke pa zbog toga govornici često griješe pri njihovoj upotrebi. U teorijskome dijelu rada naglasak se stavlja na raspodjelu glagola po vrstama i razredima, na tvorbu samih glagola te na tvorbu i upotrebu prezentskih oblika.

Drugi, istraživački dio rada temelji se na istraživanju u kojem je sudjelovalo 179 ispitanika. Ispitanici su podijeljeni u skupine po razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata u materinskome govoru. Ispitanici su popunjavali upitnik u kojem su se nalazila tri zadatka, a u svakom je bilo po deset rečenica. Rezultati su analizirani i raščlanjeni prema navedenim kriterijima.

Cilj je istraživanja bio utvrditi znaju li ispitanici prepoznati normativni prezentski oblik glagola, odnosno znaju li samostalno proizvoditi prezentski oblik od glagola ponuđenoga u infinitivnome obliku. Svrha je istraživanja istaknuti najčešća odstupanja i ukazati na moguće razloge odstupanja pri upotrebi prezentskih oblika ponuđenih glagola.

Rezultati su pokazali da su ispitanici bili najuspješniji u prvome zadatku, odnosno u rečenicama u kojima su morali odabrati točan od dva ponuđena odgovora. Nešto lošije riješili su drugi zadatak gdje su samostalno morali tvoriti prezent od infinitiva glagola ponuđenoga u zagradaama. Najlošije su riješili treći zadatak u kojem su morali procijeniti je li glagol u rečenici točno ili netočno upotrijebljen. Rezultati istraživanja pokazali su da ni razina obrazovanja ni materinski govor ni odraz jata vjerojatno nemaju znatan utjecaj u prepoznavanju pravilnih prezentskih oblika glagola te da su govornici ovladali normama hrvatskoga standardnog jezika. U budućim bi istraživanjima trebalo istražiti utječe li možda čestota glagola i njegovih prezentski oblika na točnost pri prepoznavanju infinitivnog oblika korištenoga glagola ili proizvodnju prezentskih oblika zadanoga glagola.

Ključne riječi: *hrvatski standardni jezik, morfologija, glagoli, tvorba*

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
SADRŽAJ	5
1. UVOD	1
2. TVORBA GLAGOLA NA -(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI	5
2.1. Prezentski oblici glagola na -(j)avati, -ovati, -evati i -ivati.....	8
2.1.1. Prezentski oblici glagola na -(j)avati	9
2.1.2. Prezentski oblici glagola na -ovati	10
2.1.3. Prezentski oblici glagola na -evati	11
2.1.4. Prezentski oblici glagola na -ivati	11
3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	13
3.1. Cilj i svrha istraživanja.....	13
3.2. Način istraživanja.....	13
3.3. Ispitanici	14
4. REZULTATI I RASPRAVA	16
4.1. Ukupni rezultati svih ispitanika.....	16
4.1.1. Prvi dio upitnika	16
4.1.2. Drugi dio upitnika	19
4.1.3. Treći dio upitnika	31
4.2. Ukupni rezultati s obzirom na obrazovanje – samo svi točni odgovori	33
4.3. Ukupni rezultati s obzirom na materinsko narječje – samo svi točni odgovori	35
4.4. Ukupni rezultati s obzirom na odraz jata – samo svi točni odgovori	36
4.5. Usporedba rezultata.....	37
4.6. Rezultati raščlambe glagola s obzirom na infinitivni i prezentski dočetak.....	42
5. ZAKLJUČAK	47
6. IZVORI I LITERATURA	51
7. PRILOZI	52
7.1. Upitnik.....	52

7.2. Popis tablica	55
7.3. Popis slika	56
ABSTRACT	58

1. UVOD

Institutov *Hrvatski jezični savjetnik* (1999:155) glagole s nastavcima *-avati*, *-ovati*, *-evati* i *-ivati* svrstava u skupinu učestalih odnosno iterativnih glagola. Ti su glagoli nesvršeni, njima se „izriče ponavljanje radnje“, a dijele se u dvije skupine. U prvoj su skupini glagoli s nastavcima *-ovati*, *-evati*, *-ivati* za koje se navodi da: „prezent tvore tako da, nakon odbacivanja *-ati*, infikse *-ov*, *-ev* i *-iv* zamjenjuje s *-uj*, a zatim se dodaju prezentski nastavci *-em*, *-eš...: blagovati – blagujem; carevati – carujem; naplaćivati – naplaćujem*“. Ipak, postoje i glagoli koji prezent tvore nastavcima *-am*, *-aš...* U drugoj su skupini glagoli sa sufiksom *-avati*, tj. „ako osnovni glagol svršava na *-ati*, suglasnik ispred sufiksa u učestalih glagola ostaje nepromijenjen (*opipati – opipavati*)“ (HJS 1999: 155).

Tomislava Bošnjak Botica (2013: 65–66) naglašava da se od početaka hrvatske gramatikologije glagole dijeli na skupine, vrste i razrede prema utvrđenim kriterijima. Naime, glagole možemo raspodijeliti prema infinitivnoj ili prezentskoj osnovi.

„Podjela po infinitivnoj osnovi slijedi model češkog jezikoslovca Josefa Dobrovskoga koji glagole u staroslavenskome dijeli na šest konjugacija (vrsta) (...) Podjelu prema prezentskoj osnovi prvi je proveo njemački lingvist August Schleicher, a potom ju je prihvatio i doradio August Leskien.“ (Bošnjak Botica 2013: 65)

Podjela prema prezentu prakticirala se do preporodnih gramatika, dok se podjela prema infinitivu provodila od preporodnih do suvremenih gramatika. Suvremene gramatike dijele glagole na vrste i razrede prema prezentskim oblicima uz neke karakteristike infinitivne podjele. Podjelu glagola na vrste prema prezentu prvi je objavio isusovac Bartol Kašić u prvoj hrvatskoj gramatici iz 1604. koja je bila napisana na latinskome jeziku. Podijelio ih je na tri vrste, a nazvao ih je konjugacijama: *-im -em* i *-am*. Nakon Kašića gramatike su pisali i drugi autori kao što su talijanski isusovac Ardelio Della Bella (1728), jezikoslovac iz Istre Josip Voltić, tj. Voltiggi (1803) i lički župnik Šime Starčević (1812). Ove se gramatike oslanjaju na Kašićev model triju konjugacija i ne bilježe značajna odstupanja od njega (usp. Bošnjak Botica 2013: 65–66).

Podjela glagola na vrste po infinitivnoj osnovi javlja se u otpreporodnim gramatikama počevši od Babukićeve Ilirske slovnice (1854). Kako navodi Bošnjak Botica (2013: 67), Vjekoslav Babukić prilagodio je hrvatskome jeziku podjelu češkoga jezikoslovca Dobrovskoga

(1822) za staroslavenski. I drugi su slavenski jezikoslovci preuzeli Babukićevu podjelu jer su shvatili da se prijašnja podjela odnosila samo na glagolske oblike koji se tvore od prezentske osnove. Takva podjela glagole dijeli na šest vrsta, odnosno razreda, a zovu se prema infinitivnoj osnovi i glasu koji se nalazi ispred *-t*. Većina suvremenih gramatika usvojila je podjelu glagola na šest vrsta, uz neke manje ili veće promjene.

Josip Silić zadržao je tradicionalnu podjelu na šest vrsta s čak do osamnaest razreda:

„Podjela počiva na (sufiksalmom) morfemu u prezentskoj osnovi. Dakle, polazište više nije infinitivna osnova, nego prezentski oblik... (...) U ovom su modelu vrste poredane po sufiksalmom morfemu (tematskom sufiksu) prezenta tako što najprije idu one na *e, ne, je*, potom *i, a* te na kraju *uje*.“ (Bošnjak Botica 2013: 69)

Silić i Pranjković (2005) glagole na *-avati, -ovati, -evati, -ivati* svrstavaju u petu i šestu vrstu:

„Infinitivna osnova glagola pete vrste završava sufiksalmim morfemom *-a-*, a prezentska sufiksalmim morfemom *-ā-*. U jednih se glagola ispred sufiksalmih morfema *-a-* i *-ā-* pojavljuje *av*.“ (Silić i Pranjković 2005: 45)

Iz toga su razloga glagoli ove vrste podijeljeni na dva razreda. U prvome razredu možemo pronaći primjere kao što su *kopati: kopam – kopaju; pričati: pričam – pričaju; umanažati: umnažam – umnažaju*. Glagoli s nastavkom *-avati* nalaze se u drugome razredu, a primjer je za to glagol *proučavati: proučavam – proučavaju*.

U šestoj vrsti nalaze se glagoli čija infinitivna osnova: „završava sufiksalmim morfemima *-ova-/-eva* i *-iva*, a prezentska sufiksalmim morfemom *-je-*.“ (Silić i Pranjković 2005: 45) Ta je vrsta također podijeljena na dva razreda. U prvi razred spadaju glagoli s nastavcima *-ovati* i *-evati*. Primjeri su za to *kupovati: kupujem – kupuju* i *bičevati: bičujem – bičuju*. U drugome su razredu glagoli s nastavkom *-ivati*, a kao primjer ponuđen je glagol *smanjivati: smanjujem – smanjuju*. (usp. Silić i Pranjković 2005: 45)

Bošnjak Botica (2013: 72–74) podsjeća na podjelu Zrinke Jelaske (2003) na tri skupine i deset vrsta. Glagole s nastavcima *-ovati, -evati, -ivati* Jelaska svrstava u treću skupinu i sedmu vrstu te kao primjer izdvaja glagol *putovati*. S druge strane, glagole s nastavkom *-avati* također svrstava u treću skupinu, ali u osmu vrstu i kao primjer navodi glagol *davati*. Po uzoru na Jelasku, Bošnjak Botica (2013) također dijeli glagole na tri skupine i deset vrsta, ali ih još dijeli i na razrede. Po toj podjeli, prva grupa glagola, kao i kod Jelaske, pripada trećoj skupini, a

sedmoj vrsti, ali ih razdvaja u tri razreda. Naime, glagole na *-ovati* (npr. *kupovati*) svrstava u prvi razred, glagole na *-evati* (npr. *kraljevati*) u drugi razred dok glagole na *-ivati* (npr. *pokazivati*) svrstava u treći razred. Glagoli s nastavkom *-avati* smješteni su također u treću skupinu, ali u osmu vrstu i drugi razred (npr. *poznavati*).

Gordana Laco (2015) spominje da u hrvatskome jeziku ima puno nesvršenih glagola s tim završecima. Navodi da se u: „morfološkim opisima gramatika 20. st. glagoli na *-(j)avati* s nastavkom *-am* u prezentu navode u V. vrsti, a glagoli na *-(j)ivati* s prezentskim nastavkom *-em* u VI. vrsti.“ (Laco 2015: 132) Također ističe da se ti glagoli izvode uglavnom iz glagola IV. i V. vrste i to većinom od prefiguriranih glagola.

Maretić (1931: 233–239) glagole dijeli na šest vrsta prema infinitivnoj osnovi, u petu vrstu ubraja one glagole kojima: „pred nastavkom *-ti* u infinitivu stoji vokal *a* te ih prema prezentskim nastavcima (*-am*, *-em*, *-em*, *-jem*) dijeli u četiri razreda.“ U prvi razred svrstava glagole na *-avati* koji u prezentu imaju nastavak *-am*, a u infinitivu dugouzlazni naglasak (npr. *razvjenčavati* – *razyjenčavam*). U četvrti razred svrstava glagole koji u prezentu imaju nastavak *-jem* (npr. *doznavati* – *doznajem*; *poznavati* – *poznajem*). S druge strane u VI. vrstu svrstava glagole kojima ispred *-ti* u infinitivu osnova završava na *-iva*, a u imperativu i u sadašnjem gerundiju na *-u*. Međutim, napominje da ima i iznimki, odnosno glagola koji nemaju nastavak *-(uj)em*. Kao primjer izdvaja glagole: *zahvaljivati*, *cjelivati*, *darivati* – *zahvaljivam*, *cjelivam*, *darivam*.

Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika Zavoda za jezik Instituta za filologiju i folkloristiku (1979) glagolske oblike dijeli na šest vrsta, a odvojeno svrstava nepravilne glagole. I ovdje se navodi da: „Petoj vrsti pripadaju oni glagoli kojima infinitivna osnova ima sufiks *-a-*, osim onih koji u prezentu imaju nastavke s morfom *-i-*.“ (PGHKJ 1979: 193) Glagole s nastavkom *-avati* možemo pronaći u četvrtome razredu koji:

„... čine glagoli s infiksima *-j(a)-* i *-v(a)-* u infinitivnoj osnovi. Prezentska osnova (dolazi u prezentu, imperativu i prilogu sadašnjem) nema sufiksa, a nastavci uz nju počinju s *j*, npr. *si-ja-ti* – *si-jem*, *klju-va-ti* – *klju-jem*.“ (PGHKJ 1979: 200)

Osim ovih glagola, u istom su razredu navedeni i glagoli *davati*, *doznavati*, *poznavati*, *priznavati*. S druge strane:

„Šestu vrstu čine glagoli koji tvore infinitivnu osnovu morfima *-ova-*, *-eva-*, *-iva-*, a prezentsku (dolazi u prezentu, imperativu i prilogu sadašnjem) morfom *-u-*: *dar-ova-ti* – *dar-u-jem*, *voj-eva-ti* – *voj-u-jem*, *kaz-iva-ti* – *kaz-u-jem* itd.“ (PGHKJ 1979: 203)

Nešto slično možemo pronaći i u *Hrvatskoj gramatici* (1995: 235) Eugenije Barić i suradnika gdje se navodi da kod glagola pete vrste: „... infinitivna osnova ima sufiks *a*, a u prezentskim nastavcima dolazi morf *a* ili *e*.“ Glagoli s nastavkom *-avati* smješteni su u četvrti razred za koju se navodi da glagolima: „... infinitivna osnova ima infiks *j* ili *v* ispred morfa *a* (*sij-a-ti* – *sij-em*, *klju-v-a-ti* – *klju-jem*).“ Za šestu vrstu navodi se da: „Infinitivna osnova ima sufikse *ova*, *eva*, *iva*, (*kup-ova-ti*, *kralj-eva-ti*, *rašir-iva-ti*).“

Institutov HJS (1999: 160) glagole dijeli na šest vrsta do po sedam razreda. Petu vrstu dijeli na četiri razreda i u četvrtome razredu navodi samo da: „ti glagoli u infinitivnoj osnovi imaju sufikse *-v(a)* i *-(j)a*: *kljuvati-kljujem*, *sijati.sijem* itd.“ Za šestu vrstu navodi da: „uz glagole na *-ovati* i *-ivati* postoji svega desetak glagola na *-evati*: *bičevati*, *carevati*, *kraljevati*, *učiteljevati*, *prijateljevati*, *stupnjevati* itd.“

Dragutin Raguž (2016) u knjigu o hrvatskim glagolima uvrstio je i poglavlje o tvorbi glagolskih oblika te poglavlje o glagolskim vrstama. Spominje jednostavne i složene glagolske oblike te naglašava da tvorba jednostavnih glagolskih oblika polazi od infinitivne ili prezentske osnove te nastavaka i naglasaka. Na infinitivnoj osnovi tvori se aorist, glagolski pridjev radni, glagolski pridjev trpni velikog broja glagola, glagolski prilog prošli i imperfekt nekih glagola. Ta se osnova nalazi u samom infinitivu, a uglavnom se dobije nakon što se odbaci sufiks *-ti*. Od prezentske osnove tvore se prezent, imperativ, glagolski prilog sadašnji, imperfekt većine glagola i glagolski pridjev trpni nekih glagola. Tu osnovu vidimo u prezentskim oblicima kad se odbaci nastavak, uglavnom u trećeme licu množine. Kao i u većini drugih izvora, i ovdje su glagoli podijeljeni u šest vrsta, a vrste dalje na razrede. U sedmu vrstu ubraja nepravilne glagole. I u ovom slučaju, glagoli koje raščlanjujemo nalaze se u petoj i šestoj vrsti. Za glagole pete vrste Raguž (2016: 31) navodi da: „... imaju završetak *-ati* u infinitivu, a dijele se u pet razreda i imaju različite nastavke u prezentu.“ U četvrtome razredu nalaze se glagoli s prezentskim nastavkom *-am*, (...), *-aju* i glagoli koji uz te nastavke imaju i nastavak *-em/-jem*. Neki glagoli koje ovdje možemo pronaći su: *zadržavati* – *zadržavam*, *uspijevati* – *uspijevam*, *pokrivati* – *pokrivam*, *počivati* – *počivam*. S druge strane, u petom razredu pronalazimo glagole s dvostrukim nastavcima u prezentu. Uglavnom su to nastavci *-jem*, (...), *-ju*, *-am*, (...), *-aju*, a nešto rjeđe nastavci *-em*, (...), *-u* i *-am*, (...), *-aju*, *-jem*, (...), *-ju* i *-im*, (...), *-e*.

Među glagolima s nastavcima koje u ovom radu proučavamo pronalazimo glagole *pozivati* i *prezivati se*. Ponuđeni su prezentski oblici *pozivam/pozivljam* i *prezivam se/prezivljam se*. Oba su prezentska oblika ispravna, ali su češći oblici s nastavkom *-am*, dakle *pozivam* i *prezivam se*. Što se tiče glagola šeste vrste, to su glagoli s prezentskim nastavcima

-jem, (...), -ju, a podijeljeni su u dva razreda. U prvome su razredu smješteni glagoli sa sufiksima -ov- / -ev- i -iv- kojima u prezentu između osnove i nastavka stoji -uj- (npr. *dokazivati* – *dokazujem*). U drugome su razredu glagoli kojima u prezentu između osnove i nastavka ne stoji ništa. Među tim glagolima nalaze se i oni koji imaju dvojne nastavke, odnosno nastavak -am u prezentu (npr. *obećavati* – *obećavam/obećajem*, *krepavati* – *krepavam/krepajem*, *vjenčavati* – *vjenčavam/vjenčajem*, *večeravati* – *večeravam/večerajem*). (usp. Raguž 2016: 34–37)

2. TVORBA GLAGOLA NA -(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI

Prema Stjepanu Babiću (2002) dva su osnovna načina za tvorbu glagola, a to su sufiksalna i prefiksalna tvorba. Kada je riječ o sufiksnoj tvorbi, glagoli nastaju od različitih vrsta riječi kao što su imenice, pridjevi, uskllici i glagoli. U sufiksnoj tvorbi glagola sudjeluje 61 sufiks, ali ih je plodno devetnaest. Glagoli koji su sufiksnom tvorbom nastali od imenica imaju ono značenje koje ima imenica od koje su nastali (npr. *posjedovati* – *imati u posjedu*). Sufiksima -ovati i -evati mogu se tvoriti nesvršeni i dvovidni glagoli. Babić tumači da se sufiks -evati dodaje na osnove koje završavaju na palatal (npr. *bičevati*, *mačevati se*, *stupnjevati*) kao i na osnove koje završavaju na *r* (npr. *darovati*, *mirovati*). Sufiks -ovati dodaje se na osnove koje završavaju drugačijim suglasnicima uz neke iznimke te se također dodaje osnovama sa završnim palatalom (npr. *agovati*, *knezovati*, *linčovati*). Glagoli koji nastaju od pridjevnih osnova znače ili da se radnjom glagola čini ono što je u skladu sa značenjem pridjeva ili da se postaje onakvim što je u skladu sa značenjem pridjeva (npr. *vrednovati* – *određivati vrijednost nečega*). (usp. Babić 2002: 503–513)

Ako se novi glagol sufiksnom tvorbom tvori od glagolske osnove:

„... tada se odmah zna da novi glagol može značiti samo modifikaciju glagolske radnje osnovnoga glagola s obzirom na vid, način vršenja glagolske radnje i značenje ili jedno i drugo.“ (Babić 2002: 516)

Kada je riječ o sufiksnoj tvorbi glagola koje u ovome radu proučavamo, njihov nastanak znači modifikaciju glagolske radnje osnovnoga glagola s obzirom na vid. U tome slučaju govorimo o perfektivizaciji, odnosno tvorbi svršenih glagola od nesvršenih i o imperfektivizaciji, odnosno tvorbi nesvršenih glagola od svršenih (usp. Babić 2002: 5016). Već smo na početku rada naveli da su glagoli koje proučavamo uglavnom nesvršeni i da označavaju radnju koja se ponavlja, stoga će naglasak biti na imperfektivizaciji. Babić navodi da u njoj:

„... sudjeluju sufiksi: *-iti, -ati, -avati, -ijevati, -ivati (-ivam), -ivati (-ujem), -jati, -javati, -jivati, -vati*. Prema tome, imperfektivizirani glagoli pripadaju IV., V. i VI. vrsti. Plodna je jedino imperfektivizacija sufiksima *-(j)avati* i *-(j)ivati (-ujem)*, a ostali su tipovi neplodni.“ (Babić 2002: 518)

Među neplodnim imperfektivizacijskim tipovima u prvoj se vrsti ističu glagoli s nastavkom *-iti* koji se mijenjaju nastavkom *-ijevati*. Kao primjer možemo navesti glagole *razliti – razlijevati*. U istoj vrsti pronalazimo glagole na *-ati* koji se zamjenjuje nastavkom *-ivati (-ivam)*. Primjer su za to glagoli *utkati – utkivati*. Također, neki glagoli imaju nastavak *-vati* kojim su zamijenili nastavak *-ti* duljenjem sloga ispred *-vati*. Takav su primjer glagoli *natkriti – natkrivati* (usp. Babić 2002: 522–523).

Među glagolima druge vrste Babić (2002: 523–526) spominje one s nastavkom *-nuti* od kojih nastaju glagoli na *-vati* tako što se slog ispred *-vati* produlji. Za to vidimo primjer u glagolima *počinuti – počivati*. Među glagolima treće vrste također nalazimo one kojima je nastavak *-ti* zamijenjen nastavkom *-vati*, a slog ispred *-vati* produljen. Glagoli koji to oprimjeruju su *odoljeti – odolijevati*. Kod glagola četvrte vrste značajnim su nam oni koji nastavak *-iti* zamjenjuju nastavkom *-ijevati*, a primjer su za to glagoli *sažaliti – sažalijevati*. U petoj vrsti pronalazimo glagole kao što su *ismijati, dosijati, ogrijati*, a kao njihovi nesvršeni parnjaci prikazani su starinski glagoli *ismijevati, dosijevati, ogrijevati*. Danas su, međutim, uobičajeniji glagoli *ismijavati, dosijavati, ogrijavati*. U šestoj vrsti, također, možemo pronaći rijetke glagole koji su imperfektivizirani kao naprimjer kod glagola *darovati – darivati*.

Kada je riječ o plodnim imperfektiviziranim tipovima, Babić navodi:

„Sufiksacija sufiksima *-avati, -javati (-avam)* i *ivati, -jivati (-ujem)* od prezentske osnove plodan je način imperfektivizacije, i to veoma plodan. Raspodjela sufiksa *-avati, -ivati* s jedne strane i *-javati, -jivati* s druge uvjetovana je završnim suglasnikom osnove i glagolskom vrstom kojoj osnovni glagol pripada, a raspodjela *-(j)ivati* i *-(j)avati* uglavnom naglaskom osnovnoga glagola.“ (Babić 2002: 526)

Od glagola prve vrste nastaje samo nekoliko glagola sa sufiksima *-avati* i *-(j)ivati* jer im tvorba nije plodna. Od nekoliko glagola možemo izdvojiti glagol *srasti – sraščivati*. Tvorba imperfektiviziranih glagola od glagola druge vrste također je jako slabo plodna zato što su glagoli te vrste uglavnom svi svršeni. Jedna skupina glagola nastaje dodavanjem sufiksa *-avati, -ivati* na osnovu koja odbacuje nastavak *-nuti*. Primjer su za to glagoli *naviknuti – navikavati* te glagoli *dodirnuti – dodirivati*. Druga skupina glagola nastaje dodavanjem sufiksa *-javati* i

-jivati na osnovu koja završava na *-n-*. Kao primjer možemo vidjeti glagole *zgusnuti* – *zgušnjavati* te glagole *nadahnuti* – *nadahnjivati*. Među glagolima treće vrste imperfektivizirano je nekoliko glagola sufiksima *-(j)avati* i *-(j)ivati*. Kao primjer možemo uzeti glagole *iživjeti* – *iživljavati* te glagole *zaplaviti* – *zaplavljivati* (usp. Babić 2002: 529–531). Najplodniji je način imperfektivizacije sufiksima *-avati*, *-javati* (*-avam*) i *-ivati* (*-ujem*) od glagola četvrte i pete vrste. Hoće li nastali glagol imati nastavak *-(j)avati* odnosno *-(j)ivati* ovisi o naglasku ishodišnoga glagola:

„... ako osnovni glagol ima kratki naglasak, onda dobiva sufikse *-(j)avati*: *kazniti* – *kažnjavati* (...) ako osnovni glagol ima dug naglasak, onda dobiva *-(j)ivati*: *dobaciti* – *dobacivati*.“ (Babić 2002: 527)

Među glagolima šeste vrste nema plodnih tipova imperfektivizacije.

Kada je riječ o raspodjeli sufiksa *-(j)avati* / *-(j)ivati*, u drugim izvorima možemo pronaći drugačija rješenja. Naime, Institutov *HJS* (1999) navodi:

„Kako nema ni približno valjanih i pouzdanih pravila za raspodjelu sufikasa *-(j)avati* / *-(j)ivati* kad postoji mogućnost izbora između glagola s ta dva vidiska sufiksala morfema, prednost smo sustavno dali sufiksalmom morfemu *-(j)ivati*: (*omeđavati* > *omeđivati*, *onemogućavati* > *onemogućivati*, *usrećavati* > *usrećivati*).“ (*HJS* 1999: 100)

Dakle, vidimo da ovaj jezični savjetnik odudara od raspodjele sufiksa s obzirom na naglasak polaznoga glagola kao što smo prethodno vidjeli kod Babića. Nadalje, u objašnjenju za sufiks *-avati* navodi se da:

„Dolazi u učestalih glagola tvorenih od svršenih glagola IV. i V., rjeđe II. i III. vrste s kratkim naglaskom: *ušutkati* – *uštkavati*. Česta su i kolebanja, npr. *ušutkati* – *uštkavati*/*uštkivati*.“ (*HJS* 1999: 221)

Kao što je prethodno navedeno, kad ne postoji čvrsto pravilo, ovaj jezični savjetnik daje prednost obliku sa sufiksom *-ivati*. Nešto slično navodi se i za sufiks *-javati* koji:

„Dolazi u glagola čija osnova završava zubnim ili usnenim suglasnikom (v.): *osposobiti* – *osposobljavati*, *ukrotiti* – *ukročavati* (v. *-jivati*). Kako nema ni približno valjanih i pouzdanih pravila za raspodjelu sufikasa *-javati*/*jivati*, kad postoji mogućnost izbora prednost se može dati glagolima sa sufiksom *-jivati*.“ (*HJS* 1999: 231)

S druge strane, za sufiks *-ivati* navodi se da:

„Dolazi u učestalih glagola tvorenih od svršenih s dugouzlaznim naglaskom u osnovi: *zaključiti – zaključivati* (v. *-avati*). Naglasak je dugouzlazni u prvome slogu sufiksa. Prezent je na *-ujem*.“ (HJS 1999: 230)

A za sufiks *-jivati* da:

„Dolazi u učestalih glagola tvorenih od svršenih s dugouzlaznim naglaskom u osnovi: *osposobiti – osposobljavati, ukrotiti – ukročivati* (v. *-javati*). Naglasak je dugouzlazni na prvome slogu sufiksa. Prezent je na *-ujem*.“ (HJS 1999: 232).

Gordana Laco (2015) glagole s nastavkom *-(j)avati / -(j)ivati* opisuje kao nesvršene, a najčešće nastaju od glagola četvrte i pete vrste. Također, češće se tvore od glagola koji imaju prefiks. Tomo Maretić (1931: 344–345) glagole na *-avati* i *-ivati*, za razliku od suvremene norme, tvori od nesvršenih glagola i navodi da: „nastavak *-va* imaju glagoli, kojima se temelji svršuju na vokal“. Prema tome, Gordana Laco tumači:

„da se u Maretića nesvršeni (učestali) glagoli tvore od glagola na *-ati* i na *-iti* umetanjem *-va-* na infinitivnu osnovu pa od onih na *-ati* tvore se glagoli na *-avati* (*-a + -va-ti*), a od onih na *-iti* glagoli na *-ivati* (*-i + -va +ti*).“ (Laco 2015: 133)

Kao primjere možemo izdvojiti glagole *izmišljati – izmišljavati* i *cijeliti – cjelivati*. Ipak, kod Maretića većina iterativnih glagola nastalih od nesvršenih imaju sufiks *-avati*. Također, Maretić (1931: 348) ističe problematiku u tvorbi glagola kada je riječ o jotaciji zato što nije posve jasno kad glagoli imaju nastavak *-avati*, a kad *-(j)avati* odnosno kad imaju nastavak *-ivati*, a kad *-(j)ivati*. Naime, glagoli pete vrste imaju nastavak *-va* kada osnova završava na vokal pa nije razjašnjeno na kakvu osnovu dolazi nastavak *-(j)ava*. Isto tako, kada je riječ o glagolima šeste vrste, nema konkretnoga pravila kad dolazi nastavak *-ivati*, a kad *-(j)ivati*.

2.1. Prezentski oblici glagola na *-(j)avati, -ovati, -evati* i *-ivati*

Prezent je jednostavan glagolski oblik i tvori se od samo jednoga glagola koji može biti ili svršen ili nesvršen (usp. Silić i Pranjković 2005: 58–59). Prema Dragutinu Ragužu:

„1. Prezent izražava pravu sadašnjost, tj. sadašnjost koja se poklapa s trenutkom govora o radnji. Ali ta sadašnjost može biti i sam trenutak govora o radnji ili i

neodređeno dugo vrijeme, koja se određuje prema kontekstu. Takvu sadašnjost izriču samo nesvršeni glagoli (...) 2. Prezent izražava i nepravu, relativnu, zamišljenu sadašnjost, koja se izražava s gledišta nekog zamišljenog vremena. Takva se sadašnjost izražava i svršenim i nesvršenim prezentom i može se odnositi na prošlost, budućnost ili na neodređeno vrijeme.“ (Raguž 2016: 40–41)

Prezent se tvori tako što se na prezentsku osnovu, koju čine korijenski i sufiksadni morfem, dodaju prezentski nastavci ovisno o tome kojoj vrsti pripadaju određeni glagoli. Silić i Pranjković (2005) ističu:

„Sufiksadni su morfemi prezentske osnove *-ē-*, *-ī-*, *-ā-* i *-jē-*. Sufiksadni morfem prezentske osnove *-ē-* imaju glagoli prve i druge vrste, sufiksadni morfem prezentske osnove *-ī-* glagoli četvrte vrste, sufiksadni morfem prezentske osnove *-ā-* glagoli pete vrste, a sufiksadni morfem *-jē-* glagoli treće i šeste vrste.” (Silić i Pranjković 2005: 59)

Što se tiče nastavaka koji se dodaju na prezentsku osnovu, navode:

„Prezentski su nastavci *-m* (za prvo lice jednine), *-š* (za drugo lice jednine), *-∅* (za treće lice jednine), *-mo* (za prvo lice množine), *-te* (za drugo lice množine) i *-ē* ili *-ū* (za treće lice množine). (Nastavak *-ē* za treće lice množine imaju glagoli četvrte, a nastavak *-ū* glagoli prve, druge, treće, pete i šeste vrste.)” (Silić i Pranjković 2005: 59)

2.1.1. Prezentski oblici glagola na *-(j)avati*

Kao što je već navedeno, glagole sa sufiksom *-(j)avati* možemo svrstati u petu vrstu. Prema Dragutinu Ragužu (2016) to su glagoli koji imaju infinitivni završetak *-ati* i prezentske nastavke *-am*, *-aš*, *-a*, *-amo*, *ate*, *-aju*. Osim tih nastavaka, ponekad se javljaju i nastavci *-em/-jem* koje je već i Maretić (1931) izdvojio u posebne razrede iste vrste. Budući da izvorni govornici često analogijom proizvode određene oblike, nije čudno što ponekad upotrebljavaju pogrešne prezentske nastavke. Na sljedeći primjerima pokazat ćemo ispravne prezentske oblike glagola na *-(j)avati* kao i one oblike kojim se govornici neispravno koriste.

Glagol *oduševljavati* ima prezentski oblik *oduševljavam – oduševljavaš – oduševljava – oduševljavamo – oduševljavate – oduševljavaju*. Na primjeru rečenice to bi izgledalo *Oni me uvijek iznova oduševljavaju.*, no često možemo čuti da govornici izgovaraju pogrešne oblike kao što su *oduševljudjem – oduševljudješ – oduševljudje – oduševljudjemo – oduševljudjete – oduševljudju – Oni me uvijek iznova oduševljudju*. U primjeru glagola *dopunjavati* izvedeni su

oblici *dopunjavam – dopunjavaš – dopunjava – dopunjavamo – dopunjavate – dopunjavaju*. U rečenici bismo ga mogli upotrijebiti na sljedeći način: *Budite uredni kad dopunjavate police*. U razgovoru možemo čuti govornike kako upotrebljavaju oblike *dopunjujem – dopunjuješ – dopunjuje – dopunjujete – dopunjujemo – dopunjuju* pa bi tako prethodna rečenica glasila *Budite uredni kad dopunjujete police*.

Rjeđi su slučajevi zabune kad je riječ o glagolima s nastavcima *-em/-jem*. Govornici će češće upotrebljavati ispravne oblike nego one na *-am, (...), -aju*. Primjer možemo vidjeti kod glagola *poznavati* čiji su prezentski oblici *poznajem – poznaješ – poznaje – poznajemo – poznajete – poznaju*, a možemo ih upotrijebiti npr. u rečenici *Bitno mi je da me u mjestu svi poznaju*. Kada bi netko upotrebljavao neispravne oblike na *-am, (...), -aju* to bi izgledalo ovako: *poznavam – poznavаш – poznavа – poznavamo – poznavate – poznavaju – Bitno mi je da me u mjestu svi poznavaju*. Ovakav se oblik gotovo nigdje ne može čuti jer već na prvu zvuči jako neprirodno. Sličan je ovome primjeru i glagol *doznavati* koji ima oblike *doznajem – doznaješ – doznaje – doznajemo – doznajete – doznaju*, a u rečenici bi to izgledalo ovako: *Svakoga dana doznajem nove užasne stvari*. Rijetko kada ćemo čuti oblike *doznavam – doznavаш – doznavа – doznavamo – doznavate – doznavaju* jer također zvuči potpuno neprirodno reći *Svakoga dana doznavam nove užasne stvari*.

2.1.2. Prezentski oblici glagola na *-ovati*

Glagole s nastavkom *-ovati* svrstavamo u šestu vrstu i takvi glagoli pri tvorbi prezenta odbacuju sufiks *-ati*, a infiks *-ov-* zamjenjuju s *-uj-* te se dodaju nastavci *-em, -eš, -e, -emo, -ete, -u*. Kod glagola s nastavkom na *-ovati* teško možemo čuti nepravilne oblike, odnosno prezentske oblike na *-am, -aš, -a, -amo, -ate, -aju*. Takvi oblici zvuče u potpunosti neispravno i neprirodno. Pokazat će se to na nekoliko primjera. Glagol *savjetovati* ima sljedeće oblike u prezentu: *savjetujem – savjetuješ – savjetuje – savjetujemo – savjetujete – savjetuju*. U rečenici glagol možemo upotrijebiti na sljedeći način: *Prijatelji me često savjetuju*. Kada bismo prezentski oblik ovoga glagola tvorili prezentskim nastavcima kojima ga tvore glagoli pete vrste ti bi oblici izgledali ovako: *savjetovam – savjetovaš – savjetova – savjetovamo – savjetovate – savjetovaju – Prijatelji me često savjetovaju*. Ovakav će oblik rijetko tko upotrijebiti. Još je jedan takav glagol *razlikovati* čiji prezentski oblici izgledaju ovako: *razlikujem – razlikuješ – razlikuje – razlikujemo – razlikujete – razlikuju*, a možemo ga iskoristiti u rečenici *On stvarno ne razlikuje te nijanse*. Pogrešno bi bilo upotrebljavati oblike *razlikovam – razlikovaš – razlikova – razlikovamo – razlikovate – razlikovaju – On stvarno ne razlikova te nijanse*.

2.1.3. Prezentski oblici glagola na *-evati*

Slično kao kod glagola s nastavkom *-ovati*, glagoli s nastavkom *-evati* pripadaju šestoj vrsti, a pri tvorbi prezenta odbacuju sufiks *-ati* te infiks *-ev-* zamjenjuju s infiksom *-uj-* na koji se potom dodaju nastavci *-em, -eš, -e, -emo, -ete, -u*. Također, ni kod ovih se glagola ne događa često pogrešna upotreba prezenta, odnosno prezentski oblici s nastavcima *-am, -aš, -a, -amo, -ate, -aju*, ali postoje glagoli na *-evati* koji prezent iznimno tvore tim nastavcima. Tvrdnju ćemo oprimjeriti dvama glagolima. Glagol *kraljevati* ima prezentske oblike *kraljujem – kraljuješ – kraljuje – kraljujemo – kraljujete – kraljuje*. U rečenici bi to izgledalo ovako: *Oni tu kraljuju već stoljećima*. Nepravilni bi oblici izgledali ovako: *kraljevam – kraljevaš – kraljeva – kraljeva – kraljevamo – kraljevate – kraljevaju – Oni tu kraljevaju već stoljećima*. što se rijetko može čuti u svakodnevnom govoru. Isto tako, glagol *poštovati* tvori prezent istim nastavcima pa će njegovi oblici biti *poštujem – poštuješ – poštuje – poštujemo – poštujete – poštuju*. Možemo ga upotrijebiti u rečenici *Majka me učila da uvijek poštujem starije*. Do zabune može doći ako se upotrijebe pogrešni nastavci pa bi oblici bili *poštivam – poštivaš – poštiva – poštivamo – poštivate – poštivaju*, a rečenica bi glasila *Majka me učila da uvijek poštivam starije*.

Kao što smo prethodno naveli, osim nastavcima *-ujem, -uješ, -uje, -ujemo, -ujete, -uju*, neki glagoli na *-evati* prezent tvore nastavcima *-am, -aš, -a, -amo, -ate, -aju*. Takav je primjer glagol *obolijevati* čiji prezentski oblici izgledaju ovako: *obolijevam – obolijevaš – obolijeva – obolijevamo – obolijevate – obolijevaju*, a mogli bismo ga primijeniti u rečenici *Zbog te bakterije ljudi često obolijevaju*. Dođe li do zabune, kod govornika bi se mogla čuti upotreba oblika *oboljujem – oboljuješ – oboljuje – oboljujemo – oboljujete – oboljuju – Zbog te bakterije ljudi često oboljuju*. Još je jedan takav glagol i glagol *sažalijevati*. Po primjeru prethodnog glagola, prezentski su mu oblici *sažalijevam – sažalijevaš – sažalijeva – sažalijevamo – sažalijevate – sažalijevaju* što možemo vidjeti na primjeru rečenice *Ja sažalijevam takve ljude*. Kada bismo upotrebljavali nastavke na *-ujem* to bi izgledalo ovako: *sažaljujem – sažaljuješ – sažaljuje – sažaljujemo – sažaljujete – sažaljuju*, a rečenica bi pogrešno zvučala – *Ja takve ljude sažaljujem*. Kod ove druge skupine glagola mnogo su rjeđe pogreške među govornicima i nećemo često čuti pogrešan oblik prezenta.

2.1.4. Prezentski oblici glagola na *-ivati*

Glagoli s nastavkom *-ivati*, kao i prethodna dva, pripadaju šestoj vrsti pa prezent tvore odbacivanjem sufiksa *-ati* i zamjenom infiksa *-ov-* s *-uj-* i na to dodavanjem nastavaka *-em,*

-eš, -e, -emo, -ete, -u. Budući da ove glagole i u infinitivnom obliku govornici često miješaju s glagolima na *-avati*, razumljivo je da i kod tvorbe prezenta često dolazi do zabune. Osim toga, neki se glagoli na *-ivati* zaista i tvore nastavcima *-am, -aš, -a, -amo, ate, -aju* što često kod govornika uzrokuje pogrešnu upotrebu. Prezentski oblici glagola *surađivati* glase *surađujem – surađuješ – surađuje – surađujemo – surađujete – surađuju* i mogli bismo ga primijeniti u rečenici *Najbolje bi bilo da u ovome svi surađujemo*. Pogrešno bi bilo koristiti se drugim nastavcima od kojih bi se dobili sljedeći oblici: *surađivam – surađivaš – surađiva – surađivamo – surađivate – surađivaju* pa bi i rečenica *Najbolje bi bilo da u ovome svi surađivamo* zvučala pogrešno. Glagol *dokazivati* ima sljedeće prezentske oblike: *dokazujem – dokazuješ – dokazuje – dokazujemo – dokazujete – dokazuju*, a možemo ga iskoristiti u rečenici *Svojim trudom dokazuješ koliko vrijediš*. Ponekad možemo kod govornika čuti pogrešne oblike *dokazivam – dokazivaš – dokaziva – dokazivamo – dokazivate* kao u rečenici *Svojim trudom dokazivaš koliko vrijediš*.

S druge strane, među glagolima na *-ivati* ima i onih koji prezent tvore nastavcima *-am, -aš, -a, -amo, ate, -aju*. Takav je glagol *darivati* koji je dvovidan i u prezentu ima nastavke *darivam – darivaš – dariva – darivamo – darivate – darivaju*. Možemo ga primijeniti na rečenicu *Lijepo je kako se vi svake godine darivate*. Zbog velike sličnosti sa svršenim glagolom *darovati* događa se da govornici jako često mijenjaju ova dva glagola pa za glagol *darivati* upotrebljavaju prezentske oblike glagola *darovati*: *darujem – daruješ – daruje – darujemo – darujete – daruju*, stoga bi prethodna rečenica glasila *Lijepo je kako se vi svake godine darujete* što ne bi uvelike promijenilo njeno značenje jer je razlika samo u vidu glagola. Drugi je takav primjer nesvršeni glagol *osnivati* čiji su prezentski oblici *osnivam – osnivaš – osniva – osnivamo – osnivate – osnivaju*. U rečeni bi to glasilo *Ako osnivaš svoju udrugu, svakako ću te podržati*. Sličan je ovome svršeni glagol *osnovati* koji ima oblike *osnujem – osnuješ – osnuje – osnujemo – osnujete – osnuju* pa bi rečenica zvučala *Ako osnuješ svoju udrugu, svakako ću te podržati*. Ni ova rečenica nije pogrešna i nije joj značenje drastično promijenjeno, razlika je opet u vidu glagola.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

3.1. Cilj i svrha istraživanja

Rad istražuje odstupaju li izvorni govornici od norme hrvatskoga standardnog jezika pri upotrebi prezenta glagola na *-(j)avati*, *-ovati*, *-evati* i *-ivati*. Cilj je istraživanja utvrditi znaju li ispitanici prepoznati pravilan prezentski oblik glagola, odnosno znaju li samostalno proizvesti prezentski oblik od glagola ponuđenoga u infinitivnome obliku. Svrha je istraživanja istaknuti najčešća odstupanja i ukazati na moguće razloge odstupanja pri upotrebi prezentskih oblika ponuđenih glagola. (npr. nedovoljno poznavanje norme hrvatskoga standardnog jezika, utjecaj materinskoga idioma i sl.).

3.2. Način istraživanja

Istraživanje se temelji na podacima dobivenim provedenom anketom. Anketa je oblikovana u Google obrascu, a potom podijeljena preko društvenih mreža. Ispitanicima je upitnik bio dostupan od 25. listopada do 8. prosinca 2023. godine. Upitnik se sastojao od četiri dijela i bio je u potpunosti anonimn.

U prvome dijelu upitnika prikupljale su se opće karakteristike ispitanika kao što su razina obrazovanja (srednja stručna sprema, prijediplomski studij ili diplomski studij), materinsko narječje (štokavci, čakavci i kajkavci) i izgovor jata (ikavci, ijekavci i ekavci). Ispitanici koji trenutno studiraju ili su završili studij naveli su vrstu studija.

U drugome dijelu upitnika ispitanicima je ponuđeno deset rečenica. U svakoj se rečenici umjesto glagola nalazila prazna crta koju su trebali nadopuniti jednim od dvaju ponuđenih glagola, tj. trebali su odabrati prezentski oblik koji su smatrali točnim, kao u primjeru (1).

(1) Odaberite odgovor koji smatrate točnim!

Primijetila sam da _____ susret sa mnom.

izbjegava

izbjegaje

Treći se dio upitnika također sastojao od deset rečenica, ali se od ispitanika očekivalo da sami tvore prezentski oblik glagola koji je bio ponuđen u zagradi kao u primjeru (2).

- (2) Nadopunite praznu crtu tako što ćete od infinitivnog oblika načiniti prezent prema zadanom licu!

Mještani uglavnom _____ lokalne zajednice. (*podržavati*)

U četvrtome dijelu upitnika ponuđeno je deset rečenica, a unutar svake rečenice bio je podcrtan glagol koji se istražuje. Ispitanici su trebali odrediti je li podcrtani glagol ispravno upotrijebljen kao u primjeru (3).

- (3) Odredite je li podcrtani glagol upotrijebljen točno ili netočno!

Ja nikad ne upotrebljujem taj sastojak.

točno

netočno

3.3. Ispitanici

Anketu je ispunilo 179 ispitanika iz svih dijelova Hrvatske. Od toga, njih 44 steklo je srednju stručnu spremu, 49 ih je završilo prijediplomski studij dok je 86 ispitanika završilo diplomski studij (tablica 1). Osam ispitanika studira ili je završilo studij na Odjelu za kroatistiku, četiri ispitanika završila su ili studiraju na nekom drugom filološkom smjeru (engleski, švedski, španjolski), a njih 103 studiraju ili su završili neki drugi studij (geografija, strojarstvo, farmacija i dr.). Ostali ispitanici koji su završili prijediplomski ili diplomski studij (njih 32) nisu naveli vrstu studija. Može se zaključiti da 24,6 % ispitanika ima srednju stručnu spremu, 27,4 % ispitanika završilo je prijediplomski studij dok je 48 % ispitanika završilo diplomski studij (tablica 1).

Tablica 1. Broj ispitanika s obzirom na razinu obrazovanja

<i>stručna sprema</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>udio ispitanika</i>
SSS	44	24,6
PS	49	27,4
DS	86	48
ukupno	179	100

Od 135 ispitanika koji su naveli da studiraju ili su završili neki studij njih 5,44 % navelo je kroatistiku, 2,72 % druge filologije, 70,07 % ispitanika završilo je ili studira na nekom drugom studiju dok se 21,77 % ispitanika nije izjasnilo o vrsti studija (tablica 2).

Tablica 2. Udio ispitanika s obzirom na vrstu studija

<i>studijski smjer</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>udio ispitanika</i>
kroatistika	8	5,44
druge filologije	4	2,72
drugi studiji	103	70,07
nije navedeno	32	21,77
ukupno	147	100

Kod razvrstavanja ispitanika prema materinskome govoru, utvrđeno je da 108 ispitanika pripada štokavskome govornom području, 39 ispitanika kajkavskome, a 32 čakavskome govornom području. Dolazimo do zaključka da je među ispitanicima 60,3 % ispitanika štokavaca, 21,8 % kajkavaca, a 17,9 % ispitanika čakavaca (tablica 3).

Tablica 3. Udio ispitanika prema materinskome narječju

<i>narječje</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>udio ispitanika</i>
štokavsko	108	60,3
kajkavsko	39	21,8
čakavsko	32	17,9
ukupno	179	100

Prema izgovoru jata 106 ispitanika ima ikavski odraz jata, 55 ispitanika ima ijekavski dok 18 ispitanika ima ekavski odraz jata. Zaključujemo da su među ispitanicima 59,2 % ikavci, 30,7 % ijekavci, a 10,1 % ekavci (tablica 4).

Tablica 4. Udio ispitanika prema odrazu jata

<i>odraz jata</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>udio ispitanika</i>
ikavski	106	59,2
ijekavski	55	30,7
ekavski	18	10,1
ukupno	179	100

4. REZULTATI I RASPRAVA

U provedenome istraživanju sudjelovalo je 179 ispitanika. U prethodnome poglavlju navedeni su osnovni podatci o ispitanicima i instrumentu istraživanja, cilju i svrsi istraživanja. Svi prikupljeni rezultati u ovome će se poglavlju raščlaniti prema svakome zadatku posebno te će se prema tome utvrditi koji je zadatak ispitanicima predstavljao najveći problem, a kod kojega su zadatka postigli najbolje rezultate. Također, unutar svakoga zadatka utvrdit će se primjeri koji su najbolje odnosno najlošije riješeni. Nakon skupnih rezultata dobivenih raščlambom odgovora u sva tri dijela upitnika, u posebnim poglavljima prikazat će se rezultati prema svakome od triju kriterija (stupanj obrazovanja, materinsko narječje, odraz jata). Na kraju analize utvrdit će se poštuju li ispitanici normu hrvatskoga standardnog jezika, tj. znaju li pravilno tvoriti prezentske oblike ponuđenih glagola.

4.1. Ukupni rezultati svih ispitanika

Upitnik o tvorbi prezentskih oblika glagola na *-(j)avati, -ovati, -evati i -ivati* sadržavao je tri zadatka, a svaki se sastoji od deset rečenica. Skupni rezultati svih ispitanika u svakome od triju zadataka prikazat će se u nastavku.

4.1.1. Prvi dio upitnika

U prvome dijelu upitnika od ispitanika se tražilo da praznu crtu u rečenici nadopune jednim od dvaju ponuđenih odgovora, odnosno da odaberu onaj odgovor koji smatraju točnim. Ponuđena su dva prezentska oblika od koji jedan završava na *-am, -aš, -a, -amo, ate, -aju*, a drugi na *-em, -eš, -e, -emo, -ete, -u* (primjeri 4–13)¹.

(4) Primijetila sam da _____ susret sa mnom.

*izbjegaje izbjegava

(5) Majka me učila da uvijek _____ starije.

*poštivam poštujem

(6) Oni me uvijek iznova _____.

oduševljavaju *oduševljuju

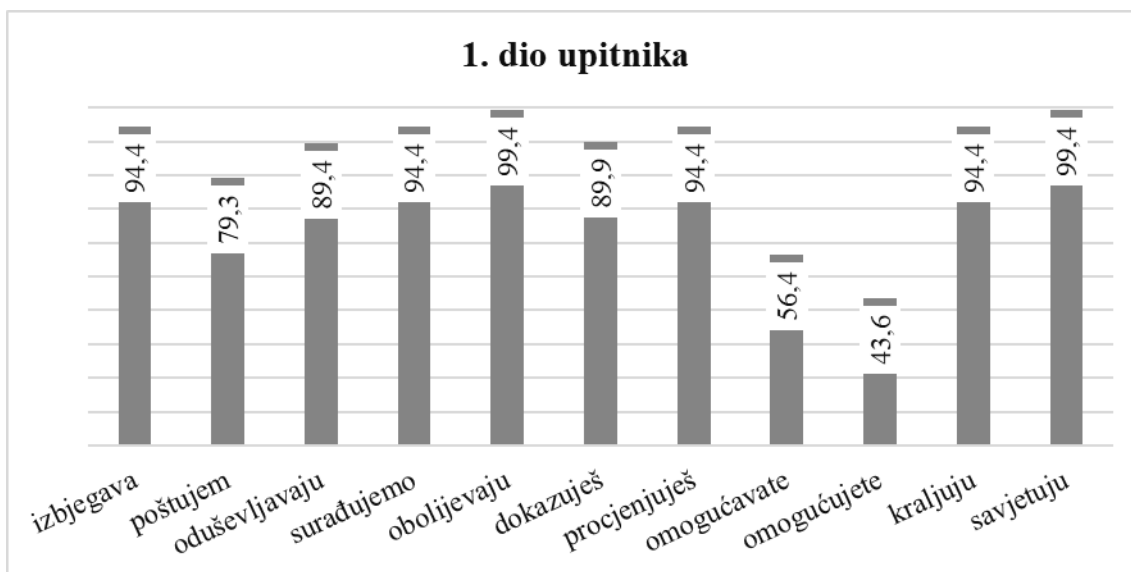
¹ Radi preglednosti zvjezdicom su označeni nestandardni oblici glagola. Naravno, u upitniku zvjezdice su izostale.

- (7) Najbolje bi bilo da u ovome svi _____.
surađujemo *surađivamo
- (8) Zbog te bakterije ljudi često _____.
oboljevaju *oboljuju
- (9) Svojim trudom _____ koliko vrijediš.
*dokazivaš dokazuješ
- (10) Vidim da me opet _____.
*procjenjivaš procjenjuješ
- (11) Hvala što nam _____ da se slobodno izrazimo.
omogućavate omogućujete
- (12) Oni tu _____ već stoljećima.
*kraljevaju kraljuju
- (13) Prijatelji me često _____.
*savjetovaju savjetuju

U tablici 5 prikazani su svi ponuđeni glagolski oblici iz prvoga zadatka, broj i udio svih odgovora. Na slici 1 prikazan je udio svih točnih odgovora.

Tablica 5. Broj i udio odgovora – 1. dio upitnika (skupni rezultati)

glagol	broj	udio	glagol	broj	udio
<i>*izbjegaje</i>	10	5,6	<i>*dokazivaš</i>	18	10,1
<i>izbjegava</i>	169	94,4	<i>dokazuješ</i>	161	89,9
<i>*poštivam</i>	37	20,7	<i>*procjenjivaš</i>	10	5,6
<i>poštujem</i>	142	79,3	<i>procjenjuješ</i>	169	94,4
<i>oduševljavaju</i>	160	89,4	<i>omogućavate</i>	101	56,4
<i>*oduševljuju</i>	19	10,6	<i>omogućujete</i>	78	43,6
<i>surađujemo</i>	169	94,4	<i>*kraljevaju</i>	10	5,6
<i>*surađivamo</i>	10	5,6	<i>kraljuju</i>	169	94,4
<i>oboljevaju</i>	178	99,4	<i>*savjetovaju</i>	1	0,6
<i>*oboljuju</i>	1	0,6	<i>savjetuju</i>	178	99,4

Slika 1. Skupni rezultati – 1. dio upitnika (udio točnih odgovora)

Rečenica *Hvala što nam omogućavate/omogućujete da se slobodno izrazimo.* (primjer 11) izostavit će se iz skupne analize zato što su oba odgovora točna. Naime, oblik *omogućavate* tvoren je od glagola *omogućavati* (svi oblici: *omogućavam, omogućavaš, omogućava, omogućavamo, omogućavate, omogućavaju*) dok je oblik *omogućujete* tvoren od glagola *omogućivati* (svi oblici: *omogućujem, omogućuješ, omogućuje, omogućujemo, omogućujete, omogućuju*). Može se primijetiti da se ispitanici podjednako koriste obama oblicima iako se blaga prednost daje glagolu *omogućavati*. To potvrđuje broj i udio odgovora. Naime, 101 ispitanik odlučio se za oblik *omogućavate* dok 78 ispitanika smatra točnim oblik *omogućujete*. Dakle, glagol s nastavkom *-avati* odabralo je 56,4 % ispitanika dok je 43,6 % ispitanika odabralo glagol na *-ivati*.

Nakon raščlambe preostalih devet rečenica, možemo zaključiti da su ispitanici u prvome zadatku postigli prosjek od 92,8 % točnih odgovora. Najmanje točnih odgovora bilo je u rečenici *Majka me učila da uvijek poštujem starije.* (primjer 5) gdje se 37 ispitanika odlučilo za neispravan oblik *poštivam* što čini udio od 20,7 % netočnih odgovora. Točan odgovor odabrala su 142 ispitanika, odnosno njih 79,3 %. U ovome primjeru zanimljivo je napomenuti da se oblici *poštujem, poštuješ, poštuje, poštujemo, poštujete, poštuju* tvore i od glagola *poštovati* i od glagola *poštivati*, stoga je začuđujuće da je baš ova rečenica imala najmanji udio točnih odgovora. Jedina je razlika što je prvi glagol dvovidan dok je drugi nesvršen. (VRH 2015)

Najbolje su riješene rečenice *Zbog te bakterije ljudi često obolijevaju.* (primjer 8) i *Prijatelji me često savjetuju.* (primjer 13) Naime, po 178 ispitanika odlučilo se za ispravan

odgovor što čini udio od 99,4 % dok se samo po jedan ispitanik u svakome zadatku odlučio za pogrešan odgovor (*oboljuju* i *savjetovaju*) što čini tek 0,6 %.

4.1.2. Drugi dio upitnika

U drugoj je skupini zadataka pred ispitanicima bilo deset rečenica. U svaku od njih trebalo je uvrstiti odgovarajući prezentski oblik glagola ponuđenoga u zagradama (primjeri 14–23).

- (14) Mještani uglavnom _____ lokalne zajednice. (*podržavati*)
 (15) On stvarno ne _____ te nijanse. (*razlikovati*)
 (16) Bitno mi je da me u mjestu svi _____. (*poznavati*)
 (17) U ovom slučaju vi _____. (*odlučivati*)
 (18) Naravno da se ti uvijek _____. (*prilagođavati*)
 (19) Na svakom natjecanju oni _____ odlične rezultate. (*ostvarivati*)
 (20) Osjećat ćete se puno bolje ako višak odjeće _____ drugima. (*darovati*)
 (21) Ovih dana _____ puno poruka utjehe. (mi; *dobivati*)
 (22) Budite uredni kad _____ police. (*dopunjavati*)
 (23) Oni ne _____. (*mačevati*)

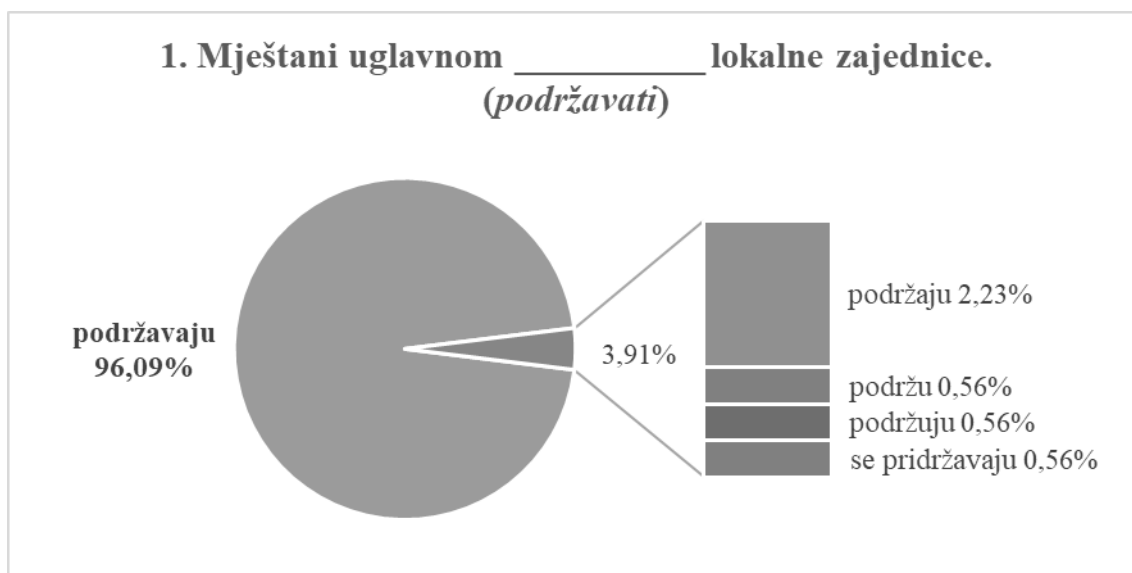
U nastavku se donose slikovni prikazi udjela točnih (masno otisnuti) i netočnih odgovora (slike 2–12) te tablični podatci o broju i udjelu pojava po čestoti (tablice 6–15). Ciljni su oblici podebljani, jednom zvjezdicom označeni su nestandardni oblici, a dvjema zvjezdicama ovjereni oblici koji iz različitih razloga ne odgovaraju ciljnom obliku zadanoga glagola (leksički, morfološki, sintaktički, fonološki).

U prvoj rečenici, *Mještani uglavnom _____ lokalne zajednice.*, ciljni prezentski oblik glagola *podržavati* u 3. l. mn. glasi *podržavaju*. Broj ispitanika koji je točno riješio navedeni zadatak iznosi 172 što čini udio od 96,09 % (tablica 6, slika 2).

Tablica 6. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 1. rečenica)

	broj	udio
<i>podržavaju</i>	172	96,09
* <i>podržaju</i>	4	2,23
* <i>podržu</i>	1	0,56
* <i>podržuju</i>	1	0,56
** <i>pridržavaju se</i>	1	0,56

Među rezultatima ankete mogu se pronaći još četiri odgovora. Odgovori **podržaju*, **podržu* i **podržuju* nisu normativno ovjereni, dok je odgovor ***pridrživaju se* morfološki i sintaktički točan, ali se leksički ne tvori od ponuđenoga glagola. Naime, taj je oblik nastao od glagola *pridrživati se*.

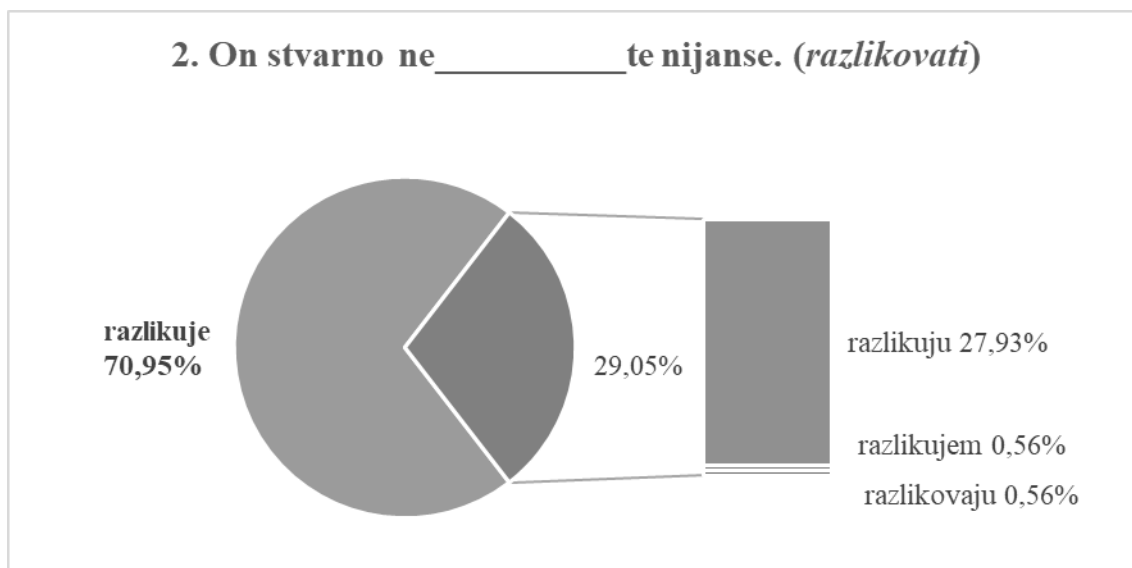
Slika 2. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (1. rečenica)

U drugoj rečenici, *On stvarno ne _____ te nijanse.*, ciljni prezentski oblik glagola *razlikovati* u 2. l. jd. glasi *razlikuje*. Ovaj primjer točno je riješilo 127 ispitanika što čini udio od 70,95 % (tablica 7, slika 3).

Tablica 7. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 2. rečenica)

	broj	udio
<i>razlikuje</i>	127	70,95
<i>**razlikuju</i>	50	27,93
<i>*razlikovaju</i>	1	0,56
<i>**razlikujem</i>	1	0,56

Ispitanici su ponudili još tri odgovora. Jedan je ispitanik ponudio odgovor koji nije normativno ovjeren, a to je oblik **razlikovaju* što čini udio od 0,56 %. Druga dva ispitanika ponudili su odgovore koji su morfološki i leksički točni, ali se sintaktički ne uklapaju u rečenicu. Prvi je oblik ***razlikuju* koji je u 3. l. mn., a drugi je oblik ***razlikujem* koji je u 1. l. jd. Svaki ima po 0,56 % udjela.

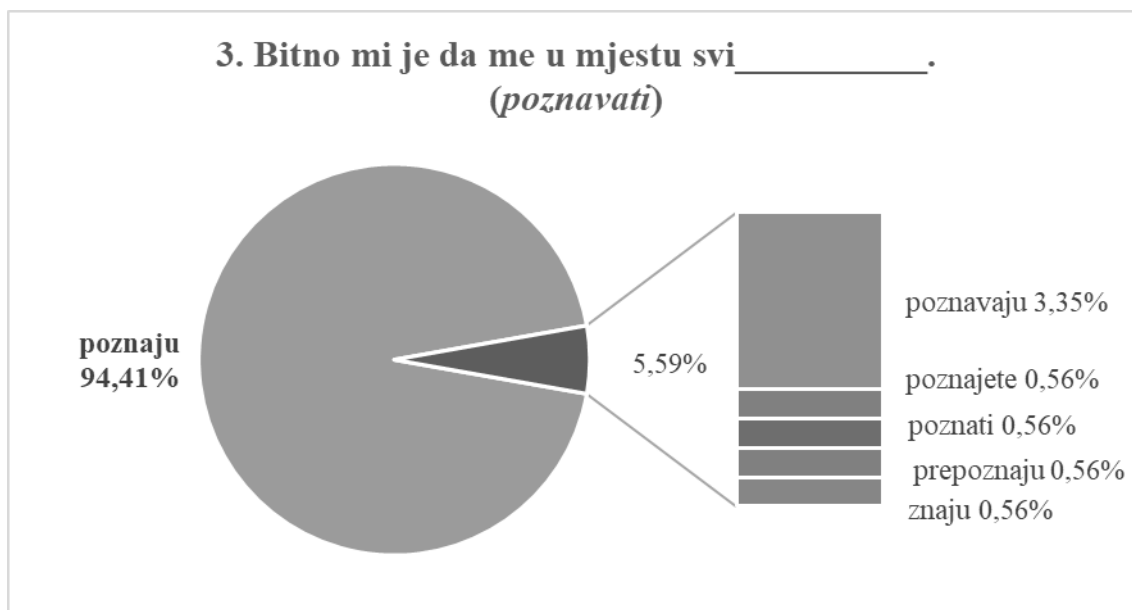
Slika 3. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (2. rečenica)

Traženi je oblik prezenta u trećoj rečenici, *Bitno mi je da me u mjestu svi _____*, *poznaju* koji je u 3. 1. mn. Ukupno 169 ispitanika proizvelo je točan odgovor što čini udio od 94,41 % (tablica 8, slika 4).

Tablica 8. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 3. rečenica)

	broj	udio
<i>poznaju</i>	169	94,41
* <i>poznavaju</i>	6	3,35
<i>poznajete</i>	1	0,56
* <i>poznati</i>	1	0,56
** <i>prepoznaju</i>	1	0,56
** <i>znaju</i>	1	0,56

Šest ispitanika proizvelo je oblik **poznavaju* koji nije normativno ovjeren, a što čini udio od 3,35 %. Ostala četiri odgovora proizvedena su od samo po jednoga ispitanika što čini udio od po 0,56 %. Oblik *poznajete* također je moguć jer nije precizirano da se traži 3. 1. mn. Glagol **poznati* nije traženi glagol i umetnut je u rečenicu u infinitivnome obliku. Oblik ***prepoznaju*, koji je tvoren od glagola *prepoznati*, leksički odstupa od traženoga glagola iako je morfološki i sintaktički ispravan te pripada istoj glagolskoj vrsti. Također, i oblik ***znaju* morfološki je i sintaktički ispravan, ali odstupa na leksičkoj razini i ne pripada istoj glagolskoj vrsti kao i traženi glagol.

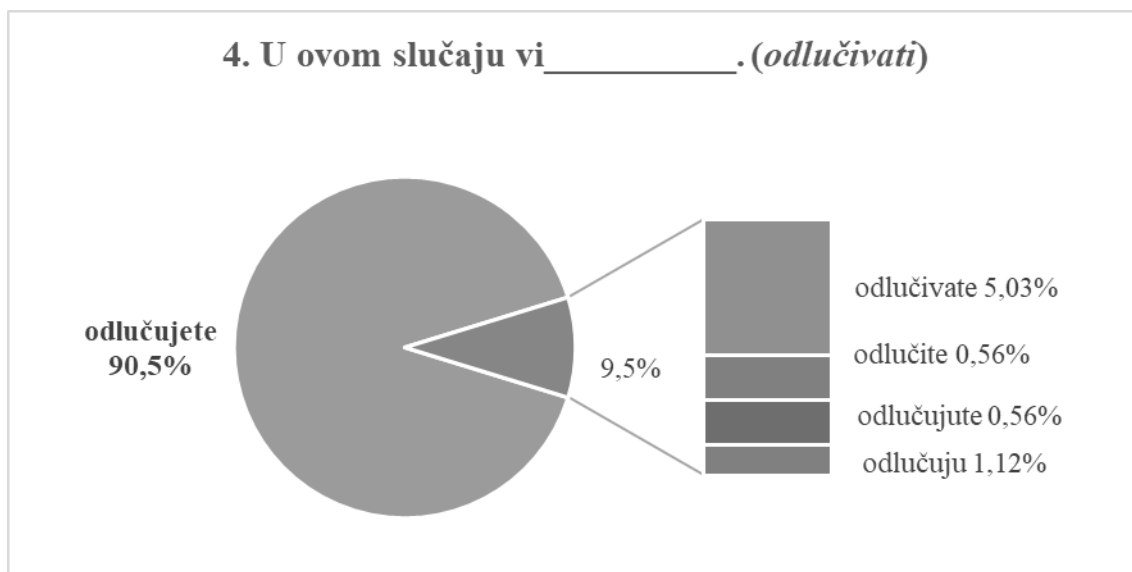
Slika 4. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (3. rečenica)

U četvrtoj rečenici, *U ovom slučaju vi _____.*, traženi je oblik *odlučujete* koji je proizvelo 162 ispitanika što je udio od 90,50 % (tablica 9, slika 5).

Tablica 9. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 4. rečenica)

	broj	udio
<i>odlučujete</i>	162	90,50
* <i>odlučivate</i>	9	5,03
** <i>odlučite</i>	3	1,68
* <i>odlučujute</i>	3	1,68
** <i>odlučuju</i>	2	1,12

Dva odgovora nisu normativno ovjerena, a to su oblik **odlučivate* koji je popunilo devet ispitanika (5,03 %) i oblik **odlučujute* koji je proizvelo troje ispitanika (1,68 %). Troje ispitanika proizvelo je odgovor ***odlučite* (1,68 %). Ovaj je oblik leksički pogrešan jer je tvoren od glagola *odlučiti*, ali je morfološki i sintaktički točan imperativ. Dvoje je ispitanika kao odgovor napisalo oblik **odlučuju* (1,12 %). Ovaj je oblik morfološki i leksički točan, ali ne i sintaktički jer se nije tražio oblik u 2. l. mn.

Slika 5. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (4. rečenica)

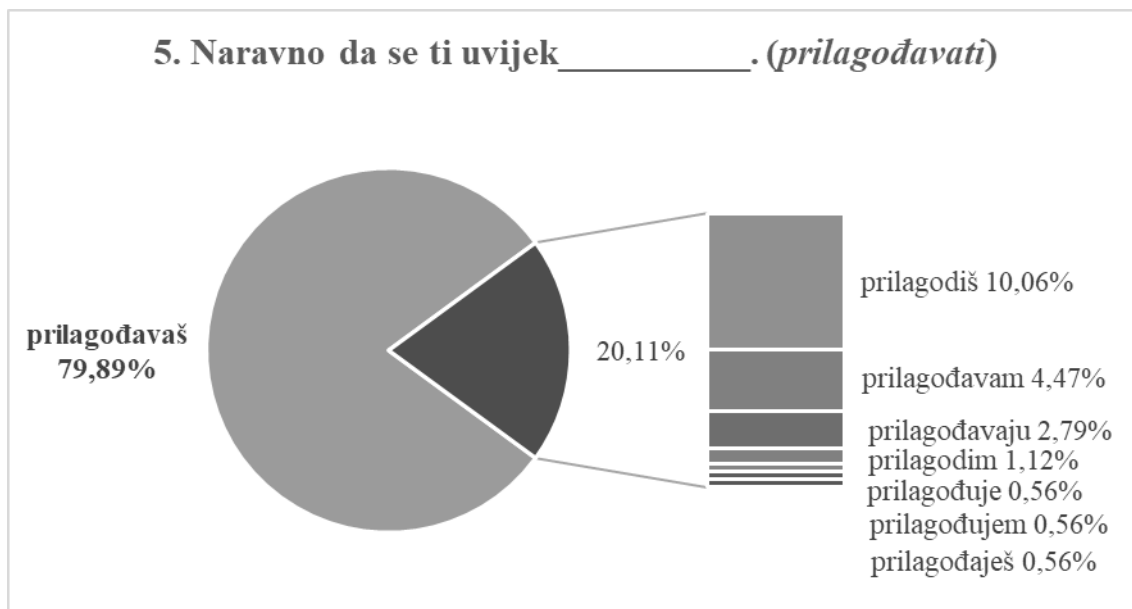
Ciljni je oblik u petoj rečenici, *Naravno da se ti uvijek _____*, bio *prilagođavaš* koji je u 2. 1. jd. Točan odgovor riješila su 143 ispitanika koji čine udio od 79,89 % (tablica 10, slika 6).

Tablica 10. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 5. rečenica)

	broj	udio
<i>prilagođavaš</i>	143	79,89
<i>**prilagođiš</i>	18	10,06
<i>**prilagođavam</i>	8	4,47
<i>**prilagođavaju</i>	5	2,79
<i>**prilagođim</i>	2	1,12
<i>*prilagođaješ</i>	1	0,56
<i>**prilagođuje</i>	1	0,56
<i>**prilagođujem</i>	1	0,56

Oblik **prilagođaješ* nije normativno ovjeren, a proizveo ga je samo jedan ispitanik (0,56 %). Oblik ***prilagođiš* morfološki i sintaktički je ispravan, ali ne i leksički jer je tvoren od glagola *prilagoditi*. Ovaj odgovor proizvelo je 18 ispitanika (10,06 %). Od istoga glagola tvoren je i oblik ***prilagođim* koji je netočan i leksički i sintaktički jer se nije tražilo 1. 1. jd. Proizvela su ga dva ispitanika (1,12 %). Oblici ***prilagođuje* i ***prilagođujem* tvoreni su od glagola *prilagođivati*. Oba su oblika morfološki ispravna, ali nisu leksički jer nisu nastali od traženoga glagola, ali ni sintaktički jer je prvi primjer u 2. 1. jd., a drugi u 1. 1. jd. Oba oblika proizvedena su od samo jednoga ispitanika (0,56 %). Oblik ***prilagođavam* proizvelo je osmero ispitanika (4,47 %). Ovaj je oblik morfološki i leksički ispravan, ali ne i sintaktički jer

se nalazi u 2. 1. jd. Oblik ****prilagođavaju** također je morfološki i leksički ispravan, ali ne i sintaktički jer se nalazi u 2. 1. jd, a ne u 3. 1. mn. Ovaj oblik proizvelo je petero ispitanika (2,79 %).

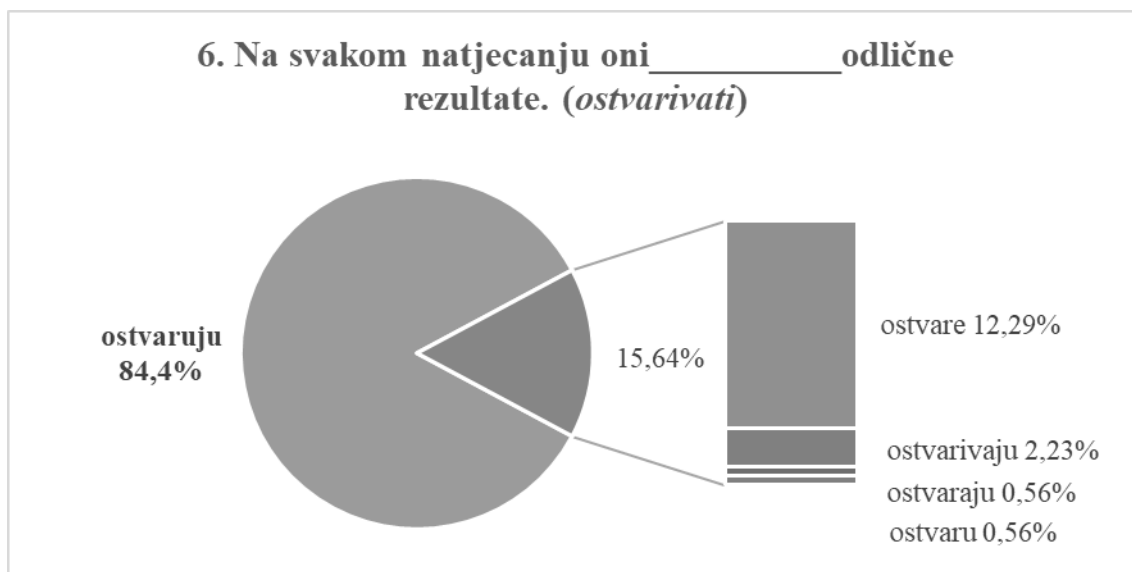
Slika 6. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (5. rečenica)

U šestoj rečenici, *Na svakom natjecanju oni _____ odlične rezultate.*, ciljni je oblik *ostvaruju* koji je u 3. 1. mn. Proizveo ga je 151 ispitanik što čini udio od 84,36 % (tablica 11, slika 7).

Tablica 11. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 6. rečenica)

	broj	udio
<i>ostvaruju</i>	151	84,36
<i>**ostvare</i>	22	12,29
<i>*ostvarivaju</i>	4	2,23
<i>*ostvaraju</i>	1	0,56
<i>*ostvaru</i>	1	0,56

Dvadeset dvoje ispitanika, tj. 12,29 % odabralo je oblik ****ostvare**. Ovaj je oblik morfološki i sintaktički točan, ali nije leksički zato što je tvoren od svršenoga glagola *ostvariti*. Preostala tri odgovora nisu normativno ovjerena. Oblik ***ostvarivaju** proizvelo je četvero ispitanika (2,23 %), a oblike ***ostvaraju** i ***ostvaru** proizveo je po jedan ispitanik (0,56 %).

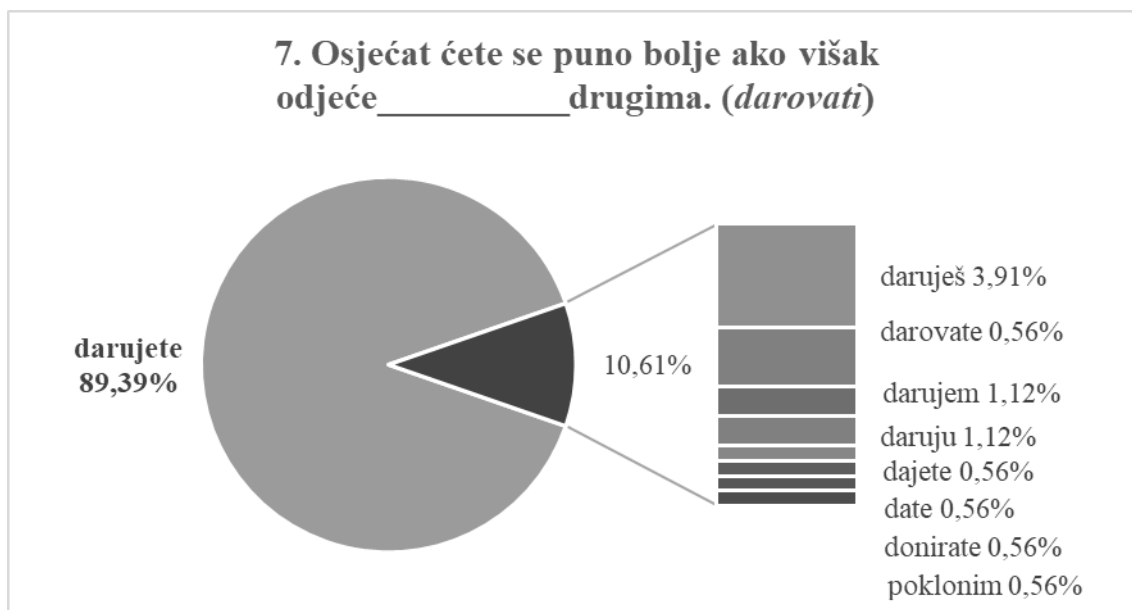
Slika 7. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (6. rečenica)

Ciljni je oblik u sedmoj rečenici, *Osjećat ćete se puno bolje ako višak odjeće _____ drugima., darujete* koji je u 2. 1. mn. Proizvelo ga je 160 ispitanika što čini udio od 89,39 %. (tablica 12, slika 8).

Tablica 12. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 7. rečenica)

	broj	udio
<i>darujete</i>	160	89,39
<i>**daruješ</i>	7	3,91
<i>*darovate</i>	4	2,23
<i>**darujem</i>	2	1,12
<i>**daruju</i>	2	1,12
<i>**dajete</i>	1	0,56
<i>**date</i>	1	0,56
<i>**donirate</i>	1	0,56
<i>**poklonim</i>	1	0,56

Teoretski bi se mogli prihvatiti i odgovori ***darujem* (1. 1. jd.), ***daruješ* (2. 1. jd.) i ***daruju* (3. 1. mn.) jer su morfološki i leksički mogući, ali odstupaju u sintaksi jer je oblik u 2. 1. jd. najpogodniji. Oblik ***daruješ* proizvelo je sedmero ispitanika (3,91 %). Druga dva oblika proizvela su po dva ispitanika (1,12 %), a oblike ***dajete*, ***date* i ***donirate* po jedan ispitanik (0,56 %). Ovakvi oblici nisu prihvatljivi jer leksički odstupaju od traženoga glagola. Oblik ***poklonim* sintaktički i leksički odstupaju od traženoga glagola, a proizveo ga je samo jedan ispitanik (0,56 %).

Slika 8. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (7. rečenica)

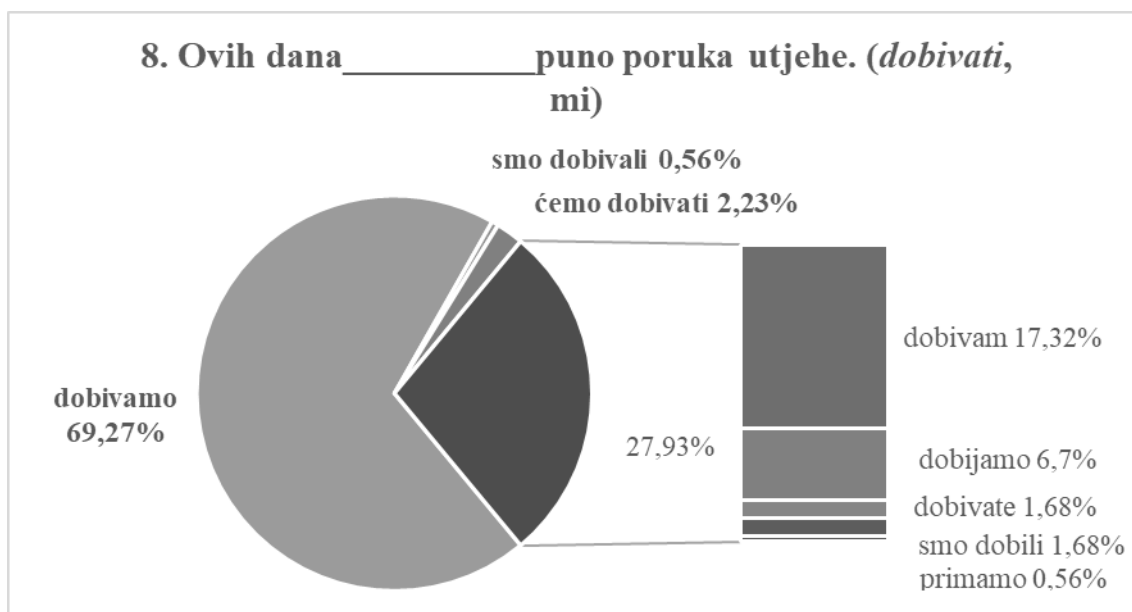
U osmoj rečenici, *Ovih dana _____ puno poruka utjehe.*, ciljni je oblik *dobivamo* koji je u 1. l. mn. Uspješno ga je riješilo 124 ispitanika što čini udio od 69,27 % (tablica 13, slika 9).

Tablica 13. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 8. rečenica)

	broj	udio
<i>dobivamo</i>	124	69,27
<i>**dobivam</i>	31	17,32
<i>*dobijamo</i>	12	6,70
<i>ćemo dobivati</i>	4	2,23
<i>**dobivate</i>	3	1,68
<i>**smo dobili</i>	3	1,68
<i>**primamo</i>	1	0,56
<i>smo dobivali</i>	1	0,56

Oblici *ćemo dobivati* i *smo dobivali* leksički su i semantički točni, ali je u zadatku izrijekom tražen prezent, a ne futur ili perfekt. Prvi je oblik proizvelo četvero ispitanika (2,23 %), dok je drugi oblik proizveo jedan ispitanik (0,56 %). Oblik ***dobivam* proizveo je 31 ispitanik (17,32 %). Ovaj je primjer morfološki ispravan, ali ne i sintaktički jer se nije tražilo 1. l. jd. Slična je situacija i s primjerom ***dobivate* koji je u pogrešnome licu, a proizvela su ga tri ispitanika (1,68 %). Oblik ***smo dobili* također je proizvelo troje ispitanika (1,68 %), ali taj oblik leksički i semantički odstupa od traženoga glagola. Leksičko odstupanje vidimo i obliku

****primamo** koji je proizveo jedan ispitanik (0,56 %). Dvanaestero ispitanika (6,70 %) proizvelo je oblik ***dobijamo** koji nije normativno ovjeren.

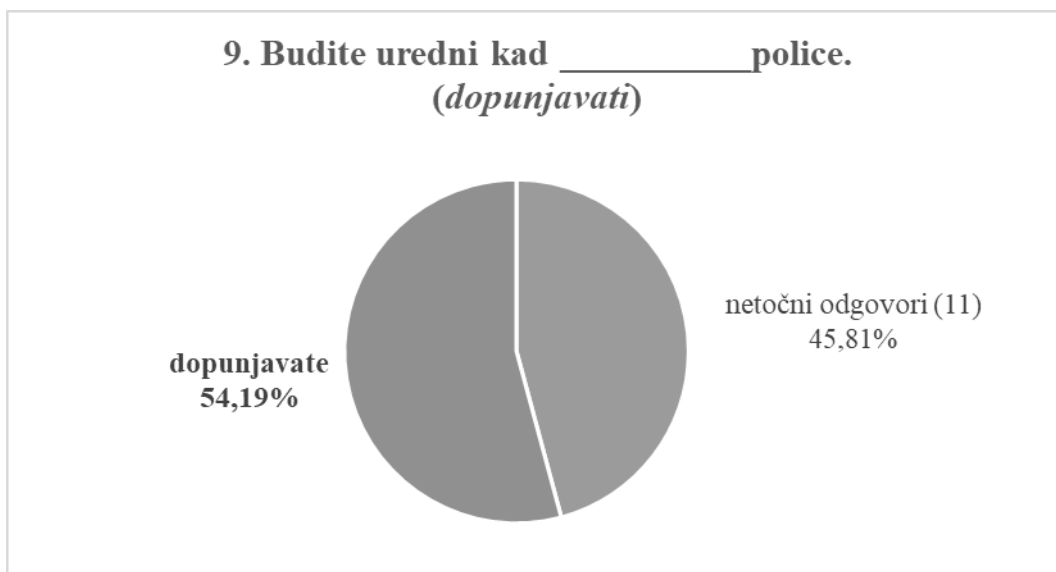
Slika 9. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (8. rečenica)

Ciljni je oblik devete rečenice, *Budite uredni kad _____ police.*, *dopunjavate* koji je u 2. l. mn. Proizvelo ga je 97 ispitanika što čini udio od samo 54,19 % (tablica 14, slika 10).

Tablica 14. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 9. rečenica)

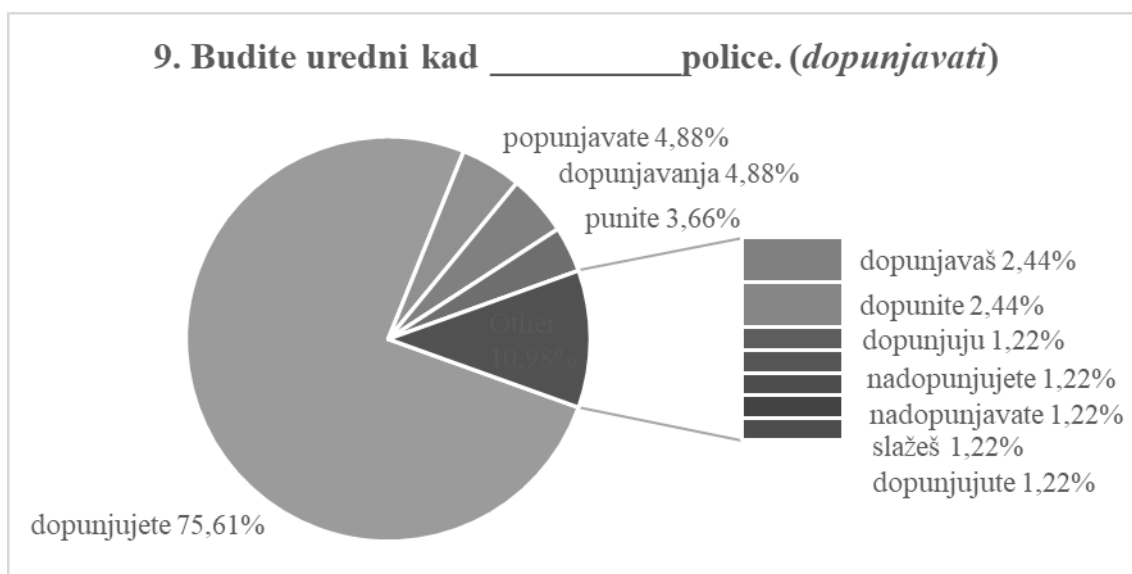
	broj	udio
<i>dopunjavate</i>	97	54,19
<i>*dopunjujete</i>	62	34,64
**dopunjavanja	4	2,23
**popunjavate	4	2,23
**punite	3	1,68
**dopunite	2	1,12
**dopunjavaš	2	1,12
**dopunjuju	1	0,56
<i>*dopunjujute</i>	1	0,56
**nadopunjavate	1	0,56
**nadopunjujete	1	0,56
**slažeš	1	0,56

Netočnih odgovora ima čak 82 što čini udio od 45,81 % (slika 10). Udio svih odgovora prikazan je na slici 11.

Slika 10. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (9. rečenica)

Oblikom **dopunjujete* odgovorila su 62 ispitanika što čini udio od 34,64 % (slika 11). Ovaj oblik nije normativno ovjeren kao ni oblik **dopunjujute* koji je proizveo jedan ispitanik (0,56 %).

Slika 11. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (9. rečenica – raspodjela netočnih odgovora)

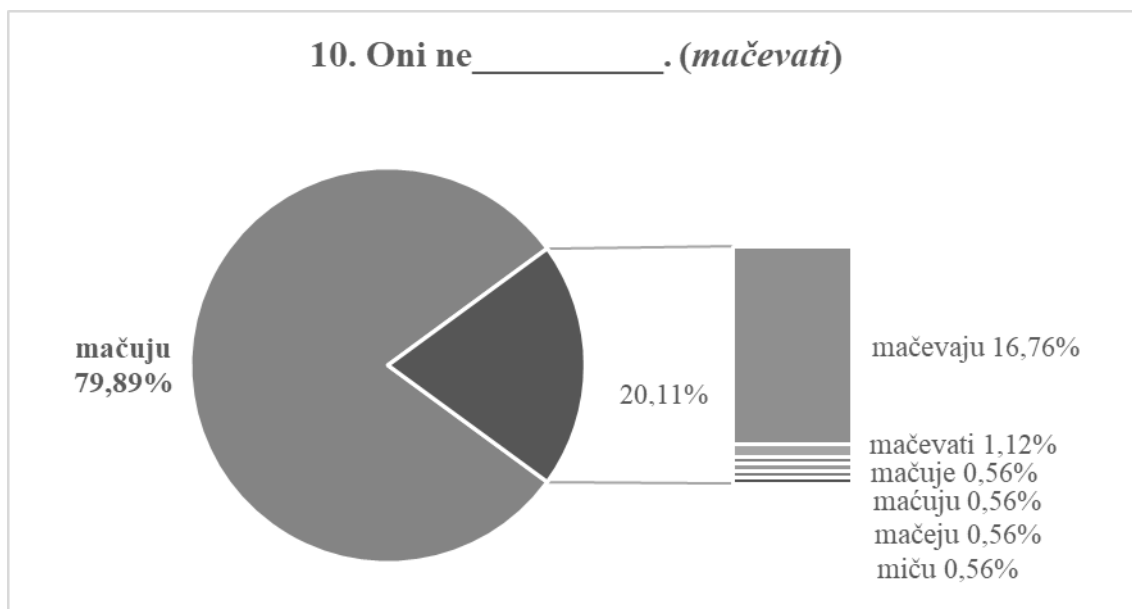
Preostalih devet odgovora normativno je ovjereni, ali se u rečenicu ne uklapaju zbog različitih razloga. Primjer ***dopunjavanja* po vrsti je glagolska imenica i vjerojatno je četvero ispitanika (2,23 %) nepažljivo pročitao rečenicu i zaključilo da ona treba glasiti *Budite uredni kod dopunjavanja police*. Odgovor ***dopunjavaš* proizvelo je dvoje ispitanika (1,12 %). Morfološki je točan, ali ne i sintaktički jer se nije tražilo 1. l. jd. Primjer ***dopunjuju*

pronalazimo kod jednog ispitanika (0,56 %). Odgovor je i sintaktički i leksički netočan jer se nalazi u 3. l. mn. i dolazi od glagola *dopunjivati*. Odgovori ***popunjavate* i ***nadopunjavate* leksički su netočni jer su prefigurana inačica zadanog glagola iako pripadaju istoj glagolskoj vrsti. Prvi oblik proizvelo je četvero ispitanika (2,23 %), dok je drugi oblik proizveo samo jedan ispitanik (0,56 %). Primjer ***punite* proizvelo je troje ispitanika (1,68 %). Oblik je morfološki i sintaktički točan, ali ne i leksički jer je tvoren od glagola *puniti*. Sličan je primjer oblik ***dopunite* koji je proizvelo dvoje ispitanika (1,12 %), a nastao je od glagola *dopuniti*. Primjer ***slažeš* proizveo je jedan ispitanik, ali nije točan ni leksički ni semantički.

Tablica 15. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 10. rečenica)

	broj	udio
<i>mačuju</i>	143	79,89
<i>*mačevaju</i>	30	16,76
<i>**mačevati</i>	2	1,12
<i>*mačeju</i>	1	0,56
<i>**mačuje</i>	1	0,56
<i>**mačuju</i>	1	0,56
<i>**miču</i>	1	0,56

U desetoj rečenici, *Oni ne _____*, ciljni je oblik *mačuju* koji je u 3. l. jd. Proizvela su ga 143 ispitanika što čini udio od 79,89 % (tablica 15, slika 12).

Slika 12. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (10. rečenica)

Primjer **mačevaju* može se pronaći kod 30 ispitanika što je udio od 16,76 %. Taj oblik nije normativno ovjeren kao ni oblik **mačeju* koji se može pronaći kod jednoga ispitanika (0,56 %). Oblik ***mačevati* proizvelo je dvoje ispitanika (1,12 %), ali ovaj oblik nije morfološki ni sintaktički točan jer je korišten infinitiv, a ne prezent. Sljedeća tri primjera proizveo je po jedan ispitanik što čini udio od po 0,56 %. Prvi je primjer ***mačuje* koji je morfološki točan, ali ne i sintaktički jer nije zadano 3. l. mn. U primjeru ***mačuju* dogodio se fonološki propust jer je ispitanik zamijenio palatale č i ć. Primjer ***miču* nije leksički točan jer je tvoren od glagola *micati*, a ne *mačevati*.

U tablici 16 i na slici 13 prikazani su udjeli točnih odgovora svih ispitanika.

Tablica 16. Broj i udio točnih odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati)

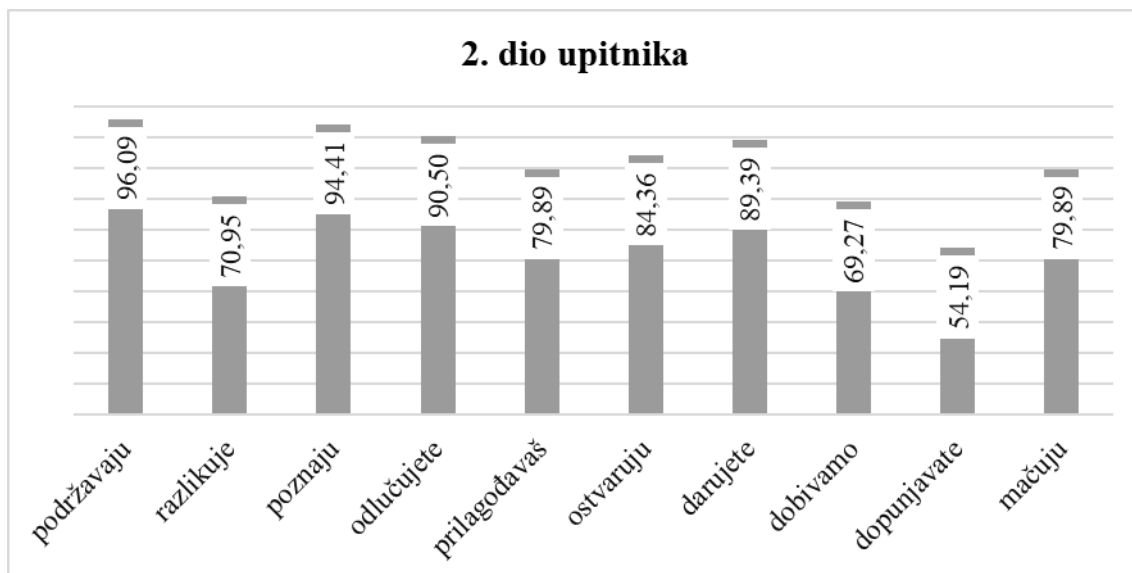
	broj	udio
<i>podržavaju</i>	172	96,09
<i>razlikuje</i>	127	70,95
<i>poznaju</i>	169	94,41
<i>odlučujete</i>	162	90,50
<i>prilagođavaš</i>	143	79,89
<i>ostvaruju</i>	151	84,36
<i>darujete</i>	160	89,39
<i>dobivamo</i>	124	69,27
<i>dopunjavate</i>	97	54,19
<i>mačuju</i>	143	79,89

U drugoj skupini zadataka ispitanici su u prosjeku proizveli 81 % točnih odgovora. Najbolje je riješen prvi zadatak, odnosno rečenica *Mještani uglavnom podržavaju lokalne zajednice*. Čak je 96,09 % ispitanika, odnosno njih 172 točno riješilo ovaj zadatak dok je najmanje točnih odgovora bilo u devetoj rečenici. U devetoj rečenici *Budite uredni kad dopunjavate police*, samo je 54,19 % ispitanika, odnosno njih 97 odgovorilo točno. Dakle, nijedna rečenica u drugoj skupini zadataka nije imala udio od 100 % točnosti.

U svim su se rečenicama uglavnom ponavljale iste pogreške. Negdje su ispitanici proizvodili oblike koji nisu normativno ovjereni kao, npr. u trećoj rečenici *Bitno mi je da me u mjestu svi poznaju*. Šest je ispitanika, odnosno udio od 3,35 % proizvelo neispravan oblik **poznavaju*. Ovaj je primjer ujedno netočan i na morfološkoj razini.

Neke od pogrešaka događale su se na leksičkoj razini jer bi ispitanici proizvodili glagole koji nisu tvoreni od onih koji su im ponuđeni u zagradama. Takav je primjer rečenica *Osjećat ćete se puno bolje ako višak odjeće darujete drugima*. Jedan je ispitanik umjesto oblika *darujete* napisao ***dajete* što je leksički netočno jer je tvoren od glagola *davati*.

U jednom se primjeru dogodila i pogreška na fonološkoj razini. Naime, u desetoj rečenici *Oni ne maćuju*. jedan je ispitanik proizveo oblik ***maćuju* što fonološki nije prihvatljivo.

Slika 13. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (udio toćnih odgovora)

Najviše je pogrešaka bilo na sintaktiĉkoj razini jer su ispitanici u rećenice uvrštavali oblike u neodgovarajućeme licu i broju. Takav primjer moćemo vidjeti u petoj rećenici *Naravno da se ti uvijek prilagođavaš*. Iako je traćeno 2. l. jd., ĉak je osmero ispitanika (4,47 %) proizvelo oblik ***prilagođavam* koji je u 1. l. jd. i kao takav, sintaktiĉki je neispravan.

4.1.3. Treći dio upitnika

U trećeme dijelu upitnika ispitanici su trebali odrediti je li podcrtani glagol u rećenici toćno ili netoćno upotrijebljen (primjeri 24–33). Iz analize ĉe biti izostavljen primjer 31 zato što se prilikom izrade ankete dogodio zatipak i u rećenici je umjesto oblika *darivate* (2. l. mn.) upotrijebljen oblik *darivare*. Zbog ove pogreške, ne moće se utvrditi iz kojeg su se razloga ispitanici odlučili za opciju toćan, odnosno netoćan.

- (24) Ja nikad ne upotrebljujem taj sastojak.
- (25) Ako osnivaš svoju udrugu, svakako ću te podrćati.
- (26) Svojim radnicima svake godine povećajemo plaću.
- (27) Uređaj nam pokaziva pogrešan put.
- (28) Od vas oćekivam veliki trud.

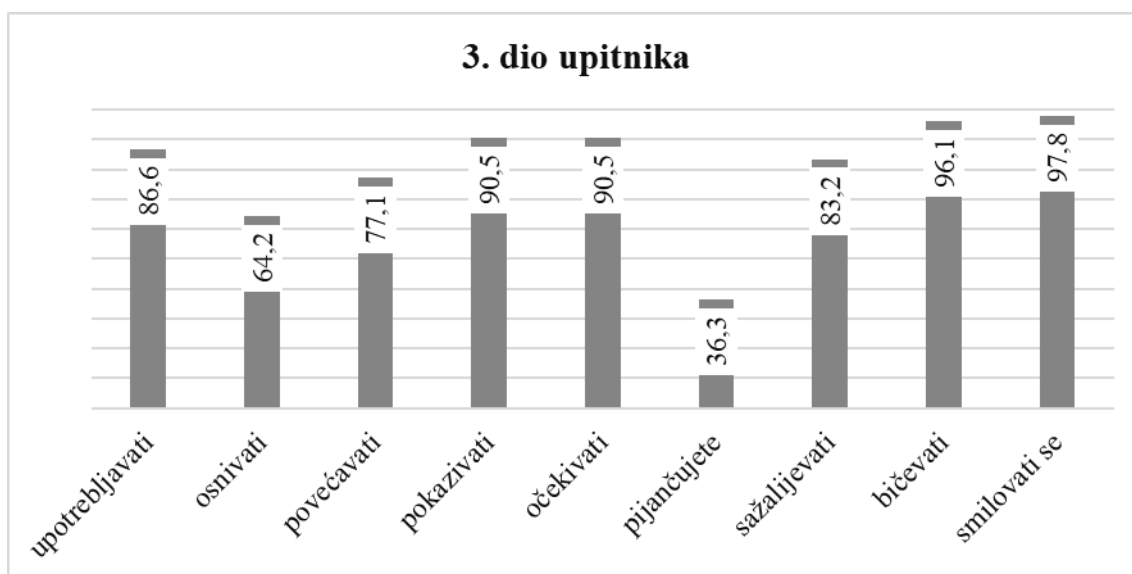
- (29) Zar stvarno svakog vikenda pijančujete?
- (30) Ja sažalijevam takve ljude.
- (31) Lijepo je kako se vi svake godine darivare.
- (32) Kad je konj neposlušan, oni ga bičuju.
- (33) Ako nam se smilovaju, pustit će nas na slobodu.

U tablici 17 prikazani su svi glagoli koji su upotrijebljeni u rečenicama, broj i udio točnih i netočnih odgovora. Zvezdicom su označeni nestandardni oblici glagola.

Tablica 17. Broj i udio odgovora – 3. dio upitnika (skupni rezultati)

	broj		udio	
	točno	netočno	točno	netočno
<i>*upotrebljujem</i>	24	155	13,4	86,6
<i>osnivaš</i>	115	64	64,2	35,8
<i>*povećajemo</i>	41	138	22,9	77,1
<i>*pokaziva</i>	17	162	9,5	90,5
<i>*očekivam</i>	17	162	9,5	90,5
<i>pijančujete</i>	65	114	36,3	63,7
<i>sažalijevam</i>	149	30	83,24	16,76
<i>bičuju</i>	172	7	96,1	3,9
<i>*smilovaju</i>	4	175	2,2	97,8

Budući da su ispitanicima bili ponuđeni i točni i netočni odgovori (usp. tablicu 17), prije daljnje raščlambe odgovori su dekodirani, tj. točnim su označeni ciljani odgovori (slika 14).

Slika 14. Skupni rezultati – 3. dio upitnika (udio točnih odgovora)

Kada se iz raščlambe izostavi osmi zadatak, ispitanici su u prosjeku proizveli 80,3 % točnih odgovora. Najmanje točnih odgovora bilo je u rečenici *Zar stvarno svakog vikenda pijančujete?* (primjer 29) gdje samo 65 ispitanika smatra ovaj oblik točnim što čini udio od 36,3 %. Ostalih 114 ispitanika, što je udio od 63,7 %, smatra ovaj oblik netočnim. Ova rečenica vjerojatno je prouzročila najviše nedoumica kod ispitanika zbog sličnosti glagola *pijančevati* i *pijančiti*. Naime, glagol *pijančevati* nesvršen je glagol koji u prezentu ima oblike *pijančujem, pijančuješ, pijančuje, pijančujemo, pijančujete, pijančaju* dok nesvršeni glagol *pijančiti* u prezentu ima oblike *pijančim, pijančiš, pijanči, pijančimo, pijančite, pijanče*. (VRH 2015)

Najviše točnih odgovora bilo je u rečenici *Ako nam se smilovaju, pustit će nas na slobodu*. (primjer 33) za koju čak 175 ispitanika, odnosno udio od 97,8 % smatra da je netočna. Samo četvero ispitanika ovu rečenicu smatra točnom što čini udio od 2,2 %. Zanimljiva je rečenica *Ako osnivaš svoju udrugu, svakako ću te podržati*. (primjer 25) koja sintaktički nije točna, a to je prepoznalo tek 64 ispitanika (35,8 %). Oblik *osnivaš*, koji je nastao od glagola *osnivati*, morfološki je točan, ali se sintaktički ne uklapa u navedenu rečenicu. Naime, rečenica je pogodbeni, a veznik *ako* rabi se kad se izriče stvarna i moguća pogodba dok se veznik *da* rabi za izricanje nestvarne pogodbe. Za izricanje stvarne pogodbe, rečenica se tvori kombinacijom prezenta svršenoga glagola u zavisnoj rečenici i futura prvoga u glavnoj. Glagol *osnivati* nesvršen je pa iz tog razloga ne odgovara navedenoj rečenici. Da bi rečenica bila ispravna, trebalo bi upotrijebiti svršeni glagol *osnovati*, a rečenica bi glasila *Ako osnuješ svoju udrugu, svakako ću te podržati*.

4.2. Ukupni rezultati s obzirom na obrazovanje – samo svi točni odgovori

S obzirom na razinu obrazovanja ispitanike smo podijelili u tri skupine: u prvoj su skupini ispitanici sa završenom srednjom školom (44 ispitanika – 24,6 %), u drugoj su skupini ispitanici koji su završili prijediplomski studij (49 ispitanika – 27,4 %), dok su u trećoj skupini ispitanici sa završenim diplomskim studijem (86 ispitanika – 48 %). U tablici 18 nalaze se brojevi, dok su u tablici 19 udjeli koji se odnose samo na one ispitanike koji su proizveli točne odgovore na svim pitanjima u pojedinome dijelu upitnika odnosno u cjelovitome upitniku.

Ispitanici sa završenom stručnom spremom (ukupno 44) najbolje su rezultate ostvarili u prvome dijelu upitnika. Naime, njih 15 proizvelo je točne oblike u svih deset rečenica što čini udio od 34,09 %. Najneuspješniji se bili u drugome dijelu upitnika gdje je samo četvero ispitanika ponudilo točne odgovore u svim rečenicama, što u konačnici daje udio od samo 9,09

% . U trećeme dijelu upitnika 14 je ispitanika proizvelo sve točne odgovore što je udio od 31,82 % . U konačnici, samo je dvoje ispitanika sa završenom srednjom stručnom spremom riješilo točno cjeloviti upitnik, a to čini udio od 4,55 % .

Tablica 18. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – razina obrazovanja

<i>stručna sprema</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
SSS	44	15	4	14	2
PS	49	20	6	12	1
DS	86	24	11	30	4
ukupno	179	59	21	56	7
udio	100	32,96	11,73	31,28	3,91

Ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem (ukupno 49) također su najbolje rezultate ostvarili u prvome dijelu upitnika. Njih 20 ponudilo je točne odgovore na svih deset rečenica što je udio od 40,82 % . Isto kao i prethodna skupina, najlošije su rezultate ostvarili u drugome dijelu upitnika gdje je samo šest ispitanika proizvelo sve točne odgovore, a to čini udio od 12,24 % . U trećeme dijelu upitnika dvanaest je ispitanika ponudilo sve točne odgovore što je udio od 24,49 % . Po konačnim rezultatima na razini cjelovitoga upitnika ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem pokazali su se najlošijime. Naime, samo je jedan ispitanik proizveo sve točne odgovore u cjelovitome upitniku što čini udio od 2,04 % .

Među ispitanicima sa završenim diplomskim studijem (ukupno 84) njih 24 proizvelo je sve točne odgovore u prvome dijelu upitnika, a to čini udio od 27,91 % . Također su najlošije riješili drugi dio upitnika gdje je samo njih jedanaest ponudilo sve točne odgovore što je udio od 12,79 % . Najbolje su rezultate ostvarili u trećeme dijelu upitnika gdje je 30 ispitanika ponudilo sve točne odgovore na svih deset rečenica, a to čini udio od 34,88 % . Na razini cjelovitoga upitnika ostvarili su najbolji rezultat jer je četvero ispitanika ponudilo sve točne odgovore što čini udio od 4,65 % .

Tablica 19. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – razina obrazovanja

<i>stručna sprema</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
SSS	34,09	9,09	31,82	4,55
PD	40,82	12,24	24,49	2,04
DS	27,91	12,79	34,88	4,65
ukupan udio	32,96	11,73	31,28	3,91

Ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem najboljim su se pokazali u prvoj skupini zadataka, dok su se ispitanici sa završenim diplomskim studijem najboljim pokazali u drugoj i trećoj skupini. Ispitanici sa završenom srednjom školom ostvarili su najlošiji rezultat u drugome dijelu upitnika. Kad se promatraju rezultati cjelovitoga upitnika, najboljim su se pokazali ispitanici sa završenim diplomskim studijem (tablica 19).

4.3. Ukupni rezultati s obzirom na materinsko narječje – samo svi točni odgovori

S obzirom na materinsko narječje ispitanici su također podijeljeni u tri skupine: u prvoj su skupini štokavci (108 ispitanika – 60,3 %), u drugoj su skupini kajkavci (39 ispitanika – 21,8 %) dok su u trećoj skupini čakavci (32 ispitanika – 17,9 %). U tablici 20 nalaze se brojevi, dok su u tablici 21 udjeli koji se odnose samo na one ispitanike koji su proizveli točne odgovore na svim pitanjima u pojedinome dijelu upitnika odnosno u cjelovitome upitniku.

Tablica 20. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – materinsko narječje

<i>narječje</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
štokavsko	108	32	12	30	4
kajkavsko	39	18	7	15	2
čakavsko	32	9	2	11	1
ukupno	179	59	21	56	7
udio	100	32,96	11,73	31,28	3,91

Ispitanici sa štokavskoga govornog područja (ukupno 108) najbolje su riješili rečenice u prvome dijelu upitnika. Njih 32 točno su odgovorili na svih deset rečenica što čini udio od 29,63 %. Najlošije su rezultate ostvarili u drugome dijelu upitnika gdje je samo dvanaest ispitanika proizvelo sve točne odgovore što je udio od 11,11 %. U trećeme dijelu upitnika 30 je ispitanika ponudilo sve točne odgovore što daje udio od 27,78 %. Na razini cjelovitoga upitnika samo je četvero ispitanika proizvelo sve točne odgovore što u konačnici čini udio od 3,7 %.

Ispitanici s kajkavskoga govornog područja (ukupno 36) također su najbolje rezultate ostvarili u prvome dijelu upitnika. Naime, 18 je ispitanika proizvelo točne odgovore u svih deset rečenica, a to je udio od 46,15 %. Isto kao i prethodna skupina, najlošije su rezultate ostvarili u drugome dijelu upitnika gdje je samo sedmero ispitanika (17,95 %) ponudilo sve točne odgovore. U trećeme dijelu upitnika 15 je ispitanika proizvelo sve točne odgovore (38,46 %). Prema rezultatima cjelovitoga upitnika samo je dvoje ispitanika ponudilo sve točne odgovore što čini udio od 5,13 %.

Među ispitanicima sa čakavskoga govornog područja (ukupno 32) njih 9 ponudilo je sve točne odgovore u prvome dijelu upitnika što je udio od 28,13 %. U drugome su dijelu upitnika samo dva ispitanika riješila točno sve rečenice što je udio od 6,25 %. U trećeme su dijelu ostvarili najbolje rezultate gdje je njih jedanaest (34,38 %) ponudilo sve točne odgovore. Na razini cjelovitoga upitnika samo je jedan ispitanik sa čakavskoga govornog područja proizveo sve točne odgovore, a to čini udio od 3,13 %.

Tablica 21. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – materinsko narječje

<i>narječje</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
štokavsko	29,63	11,11	27,78	3,70
kajkavsko	46,15	17,95	38,46	5,13
čakavsko	28,13	6,25	34,38	3,13
ukupan udio	32,96	11,73	31,28	3,91

Ispitanici s kajkavskoga govornog područja najbolje su riješili sve dijelove upitnika. Čakavci su imali bolje rezultate od štokavaca u prvome i u trećeme dijelu upitnika, a štokavci su u odnosu na čakavce imali bolje rezultate u drugome dijelu upitnika. Među rezultatima cjelovitoga upitnika štokavci su ipak bili nešto uspješniji od čakavaca (tablica 21).

4.4. Ukupni rezultati s obzirom na odraz jata – samo svi točni odgovori

S obzirom na odraz jata u materinskome govoru ispitanike smo također podijelili u tri skupine: u prvoj su skupini ikavci (106 ispitanika – 59,2 %), u drugoj su skupini ijekavci (55 ispitanika – 30,7 %), dok su u trećoj skupini ekavci (18 ispitanika – 10,1 %). U tablici 22 nalaze se brojevi, dok su u tablici 23 udjeli koji se odnose samo na one ispitanike koji su proizveli točne odgovore na svim pitanjima u pojedinome dijelu upitnika odnosno u cjelovitome upitniku.

Tablica 22. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – odraz jata

<i>odraz jata</i>	<i>broj ispitanika</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
ikavski	106	28	9	31	2
ijekavski	55	25	8	20	4
ekavski	18	6	4	5	1
ukupno	179	59	21	56	7
udio	100	32,96	11,73	31,28	3,91

Među ispitanicima s ikavskim odrazom jata (ukupno 106) 28 je ispitanika, odnosno udio od 26,42 % onih koji su u prvome dijelu upitnika proizveli sve točne odgovore. U drugome su dijelu ostvarili najlošije rezultate jer je samo devet ispitanika odgovorilo točno u svim rečenicama što čini udio od 8,49 %. Najbolje su rezultate ostvarili u trećeme dijelu upitnika gdje je 31 ispitanik ponudio sve točne odgovore što je udio od 29,25 %. Na razini cjelovitoga upitnika samo je dvoje ispitanika proizvelo sve točne odgovore što čini udio od 1,89 %.

Ispitanici s ijekavskim odrazom jata (ukupno 55) najbolje su rezultate ostvarili u prvome dijelu upitnika gdje je 25 ispitanika (45,45 %) ponudilo točne odgovore u svih deset rečenica. U drugome su dijelu upitnika, kao i prethodna skupina, ostvarili najlošije rezultate, tj. samo osmero ispitanika ponudilo je sve točne odgovore što daje udio od 14,55 %. U trećeme je dijelu upitnika 20 ispitanika proizvelo sve točno odgovore, a to čini udio od 36,36 %. Kada gledamo rezultate cjelovitoga upitnika, četvero je ispitanika riješilo sve točno što je udio od 7,27 %.

Ispitanici s ekavskim odrazom jata najbolje su rezultate ostvarili u prvome dijelu upitnika u kojem je šestero ispitanika ponudilo sve točne odgovore, što čini udio od 33,33 %. U drugome su dijelu upitnika ostvarili najlošije rezultate jer je samo četvero ispitanika ponudilo sve točne odgovore, što je udio od 22,22 %. U trećeme je dijelu upitnika petero ispitanika odgovorilo sve točno, a to je udio od 27,78 %. Na razini cjelovitoga upitnika samo je jedan ispitanik proizveo sve točne odgovore, što čini udio od 5,56 %.

Tablica 23. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – odraz jata

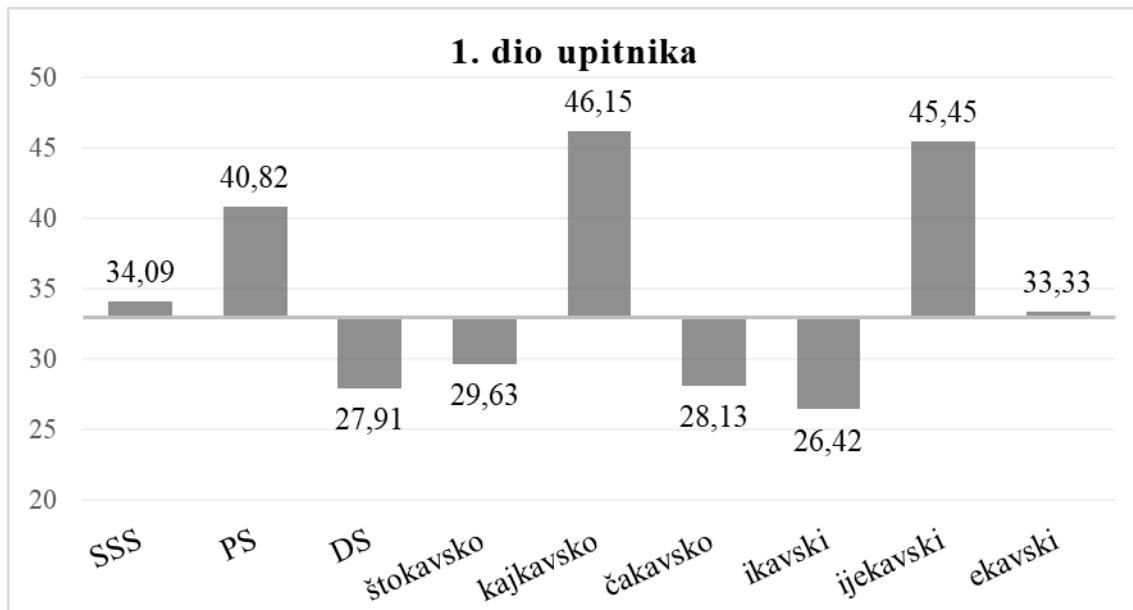
<i>odraz jata</i>	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i> cjeloviti upitnik</i>
ikavski	26,42	8,49	29,25	1,89
ijekavski	45,45	14,55	36,36	7,27
ekavski	33,33	22,22	27,78	5,56
ukupan udio	32,96	11,73	31,28	3,91

Ispitanici s ijekavskim odrazom jata imali su bolje rezultate na prvome i trećeme dijelu upitnika te na cjelovitome upitniku od ispitanika s ikavskim i ekavskim odrazom jata. Ispitanici s ekavskim odrazom jata ostvarili su najbolje rezultate na drugome dijelu upitnika (tablica 23).

4.5. Usporedba rezultata

U prvome dijelu upitnika od prosjeka pozitivno odskaku ispitanici koji su završili prijediplomski studij, kajkavci i ijekavci (slika 15). Ukupan broj ispitanika koji su točno odgovorili na sva pitanja u prvome dijelu upitnika iznosi 59 što čini udio od 32,96 %. Ispitanici

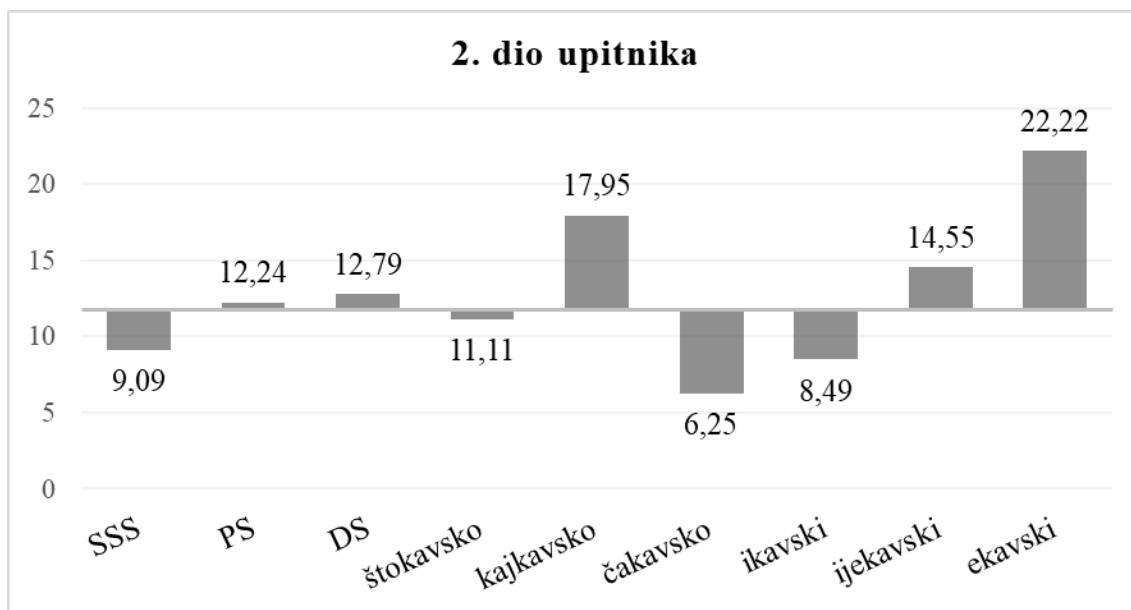
koji su završili diplomski studij (27,91 %) ostvarili su najlošiji rezultat dok su ispitanici s kajkavskoga govornog područja (46,15 %) ostvarili najbolji rezultat.

Slika 15. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (1. dio odgovora – prosjek 27,73 %)

Kada je riječ o razini obrazovanja, ispitanici koji su završili prijediplomski studij ostvarili su za 7,86 postotnih bodova bolji uspjeh od prosjeka, a ispitanici sa završenom srednjom školom za 1,13 postotnih bodova, dok su ispitanici sa završenim diplomskim studijem ostvarili za 5,05 postotnih bodova lošiji uspjeh od prosjeka. Kada je riječ o materinskome narječju, ispitanici s kajkavskoga govornog područja za 13,19 postotnih bodova bolji su od prosjeka, a ispitanici sa čakavskoga govornog područja za 4,83 postotna boda i ispitanici sa štokavskoga govornog područja za 3,33 postotnih bodova lošiji od prosjeka. Kada je riječ o odrazu jata, ispitanici s ijekavskim odrazom jata za 12,49 postotnih bodova bolji su od prosjeka, a s ekavskim za 0,37 postotnih bodova, dok su ispitanici s ikavskim odrazom jata za čak 6,54 postotna boda lošiji od prosjeka.

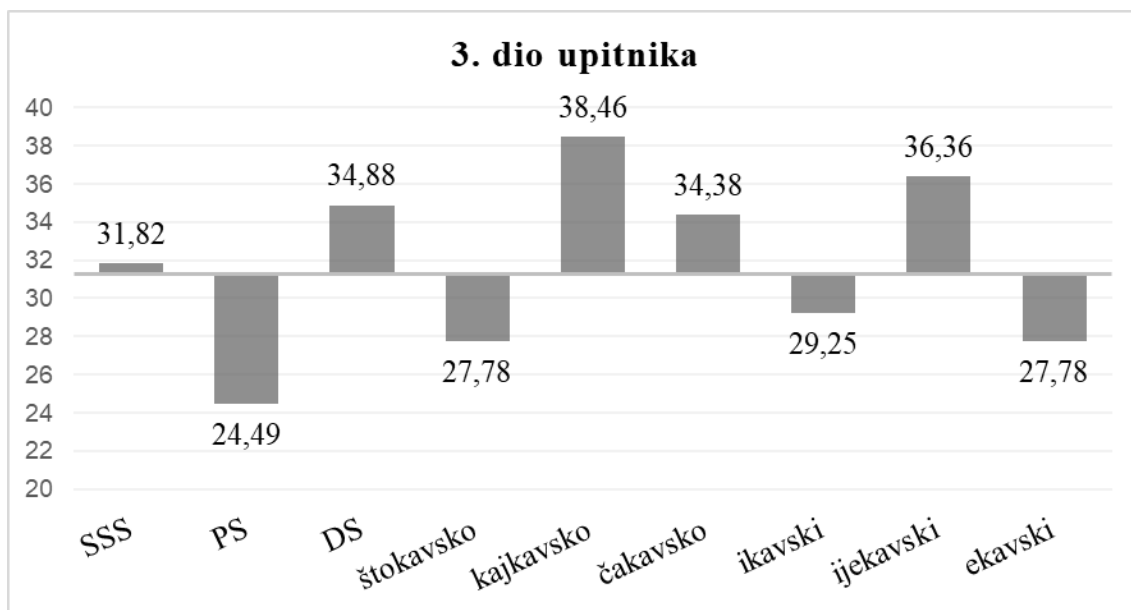
U drugome dijelu upitnika od prosjeka pozitivno odskaču ispitanici koji su završili prijediplomski i diplomski studij, ispitanici s kajkavskoga govornog područja te ispitanici s ijekavskim i ekavskim odrazom jata (slika 16). Ukupan broj ispitanika koji su točno odgovorili na sva pitanja u drugome dijelu upitnika iznosi 21 što čini udio od samo 11,73 %. Najlošiji rezultat ostvarili su ispitanici sa završenom srednjom školom (9,09 %), a najbolji rezultat ostvarili su ispitanici s ekavskim odrazom jata (22,22 %).

Slika 16. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (2. dio odgovora – prosjek 11,73 %)

Kada je riječ o razini obrazovanja, ispitanici sa završenom srednjom školom ostvarili su za 12,64 postotna boda lošiji rezultat od prosjeka, a odstupanja studenata bila su pozitivnoga predznaka. Ispitanici koji su završili prijediplomski studij ostvarili su za 0,51 postotni bod bolji uspjeh od prosjeka, a ispitanici sa završenim diplomskim studijem za 1,06 postotnih bodova. Kada je riječ o materinskome narječju, ispitanici s kajkavskoga govornog područja za 6,22 postotna boda bili su bolji od prosjeka, a ispitanici sa čakavskoga govornoga područja za 5,48 postotnih bodova lošiji od prosjeka. Najmanje od prosjeka, iako s negativnim predznakom, odstupali su ispitanici sa štokavskoga govornog područja i to za 0,62 postotna boda. Kada je riječ o odrazu jata ispitanici s ekavskim odrazom jata za 10,49 postotnih bodova bolji su od prosjeka, a ispitanici s ijekavskim odrazom jata za 2,82 postotna boda za razliku od ispitanika s ikavskim odrazom jata koji su za 3,24 postotna boda lošiji od prosjeka.

U trećeme dijelu upitnika zabilježene su također oscilacije (slika 17). Broj ispitanika koji su točno odgovorili na sva pitanja u trećeme dijelu upitnika iznosio je 56 (31,28 %). Najlošiji rezultat ostvarili su ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem (24,49 %), a najbolji ispitanici s kajkavskoga govornog područja (38,46%).

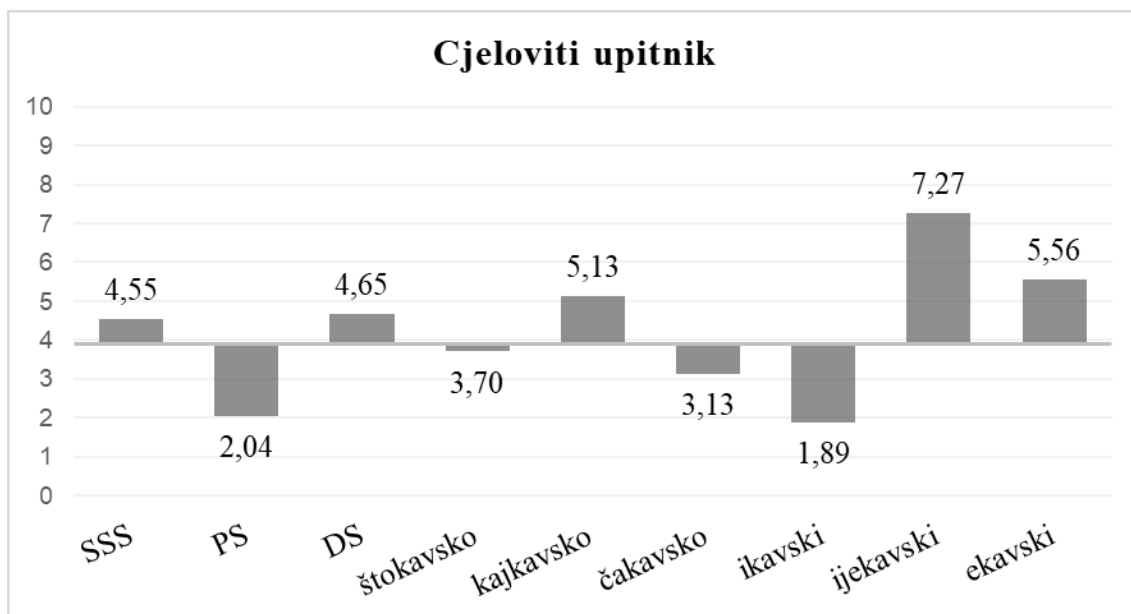

Slika 17. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (3. dio odgovora – prosjek 31,28 %)

Kada je riječ o razini obrazovanja, ispitanici koji su završili prijediplomski studij ostvarili su uspjeh niži od prosjeka (za 6,79 postotnih bodova), ispitanici sa završenom srednjom školom za 0,54 postotna boda, a ispitanici sa završenim diplomskim studijem za 3,6 postotnih bodova bolji uspjeh od prosjeka.

Kada je riječ o materinskome narječju, ispitanici s kajkavskoga govornog područja za 7,18 postotnih bodova bili su bolji od prosjeka, a ispitanici sa čakavskoga govornog područja za 3,1 postotni bod, dok su ispitanici sa štokavskoga govornog područja bili za 3,5 postotnih bodova lošiji od prosjeka. Kada je riječ o odrazu jata, ispitanici s ijekavskim odrazom jata za 5,08 postotnih bodova bolji su od prosjeka, dok su ispitanici s ekavskim odrazom jata za 3,5 postotnih bodova, a ispitanici s ikavskim odrazom jata za 2,03 postotna boda lošiji od prosjeka.

Kada pogledamo cjeloviti upitnik, samo sedmero ispitanika točno je riješio sve primjere (četiri štokavca, dva kajkavca i jedan čakavac odnosno četiri ijekavca, dva ikavca i jedan ekavac) stoga je udio ispitanika koji su točno odgovorili na sva pitanja u upitniku iznosio samo 3,91 % (slika 18). Najlošiji rezultat ostvarili su ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem (2,04 %), a najbolji rezultat ostvarili su ispitanici s ijekavskim odrazom jata (7,27 %).

Slika 18. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (cjeloviti upitnik – prosjek 3,91%)

Kada je riječ o razini obrazovanja, ispitanici koji su završili prijediplomski studij negativno su odstupali od prosjeka za 1,87 postotnih bodova za razliku od ispitanika sa završenom srednjom školom koji su za 0,64 postotna boda bili uspješniji od prosjeka i ispitanika sa završenim diplomskim studijem koji su pak bili uspješniji od prosjeka za 0,74 postotna boda. Kada je riječ o materinskome narječju, ispitanici s kajkavskoga govornog područja za 1,22 postotna boda bili su bolji od prosjeka, a ispitanici sa štokavskoga govornog područja za 0,21 postotni bod, dok su ispitanici sa čakavskoga govornog područja za 0,79 postotnih bodova lošiji od prosjeka. Kada je riječ o odrazu jata, ispitanici su s ijekavskim odrazom jata za 3,36 postotnih bodova, a ispitanici s ekavskim odrazom jata za 1,65 postotnih bodova bili bolji od prosjeka, dok su ispitanici s ikavskim odrazom jata za 2,02 postotna boda bili lošiji od prosjeka.

Tablica 24. Razlike među grupama s obzirom na razinu obrazovanja, materinsko narječje i refleks jata

	<i>1. dio upitnika</i>	<i>2. dio upitnika</i>	<i>3. dio upitnika</i>	<i>cjeloviti upitnik</i>
SSS	1,13	-2,64	0,54	0,64
PS	7,86	0,51	-6,79	-1,87
DS	-5,05	1,06	3,60	0,74
štokavci	-3,33	-0,62	-3,50	-0,21
kajkavci	13,19	6,22	7,18	1,22
čakavci	-4,83	-5,48	3,10	-0,79
ikavski	-6,54	-3,24	-2,03	-2,02
ijekavski	12,49	2,82	5,08	3,36
ekavski	0,37	10,49	-3,50	1,65

Može se zaključiti da su, kada je u pitanju materinsko narječje, ispitanici sa štokavskoga govornog područja ostvarili rezultat lošiji od prosjeka u sva tri dijela upitnika pa tako i u cjelovitome upitniku. S druge strane, ispitanici s kajkavskoga govornog područja u sva tri dijela upitnika pa tako i u cjelovitome upitniku ostvarili su rezultat bolji od prosjeka. Rezultat bolji od prosjeka u svim dijelovima upitnika ostvarili su i ispitanici s ijekavskim odrazom jata (tablica 24). Ispitanici sa završenom srednjom školom negativno su od prosjeka odstupali na drugome dijelu upitnika, ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem na trećemu dijelu upitnika (posljedično i cjelovitome upitniku), a ispitanici sa završenim diplomskim studijem na prvome dijelu upitnika. Ispitanici sa čakavskoga govornog područja pozitivno su odstupali od prosjeka samo u trećeme dijelu upitnika. Kada je u pitanju odraz jata, negativno odstupanje u svim dijelovima upitnika, posljedično i u cjelovitome upitniku, ostvarili su ispitanici s ikavskim odrazom jata za razliku od ispitanika s ijekavskim odrazom jata koji su pozitivno odstupali od prosjeka u svim dijelovima upitnika. Ispitanici s ekavskim odrazom jata pak su negativno odstupali samo u trećeme dijelu upitnika (u ostala dva dijela pozitivno).

4.6. Rezultati raščlambe glagola s obzirom na infinitivni i prezentski dočetak

U upitnik je uvršten ukupno 31 glagol. Već je napomenuto da je jedan glagol zbog zatipka pri sastavljanju upitnika izostavljen iz raščlambe rezultata. Riječ je o glagolu *darivati* i prezentskom obliku *darivate* (zatipak: *darivare*).

Cilj rada bio je utvrditi odstupaju li ispitanici od norme pri proizvodnji prezentskih oblika odnosno pri prepoznavanju infinitiva glagola čiji je prezentski oblik uvršten u rečenicu. Riječ je o glagolima s infinitivnim dočetcima *-(j)avati*, *-ovati*, *-evati* i *-ivati*. Glagoli na *-ovati*, *-evati* i *-ivati* prezent tvore nastavcima *-ujem*, (...), *-uju*, a odabrani glagoli na *-(j)avati* prezent tvore nastavcima *-(j)avam*, (...), *-(j)avaju*. U upitnik su uvršteni i tzv. ometači, tj. glagoli koji u infinitivu imaju sličan fonološki slijed, ali prezentski im se nastavci razlikuju. Među glagolima koji završavaju na *-(j)avati* takav je glagol *poznavati* (prez. *poznajem*), među glagolima na *-evati* tri su ometača: *obolijevati*, *sažalijevati* i *pijančiti* (prez. *obolijevam*, *sažalijevam* i *pijančim*), a među glagolima na *-ivati* dva: *osnivati* i *dobivati* (prez. *osnivam* i *dobivam*). Istovrsni su primjeri korišteni u različitim dijelovima upitnika kako bi se dobili vjerodostojniji rezultati.

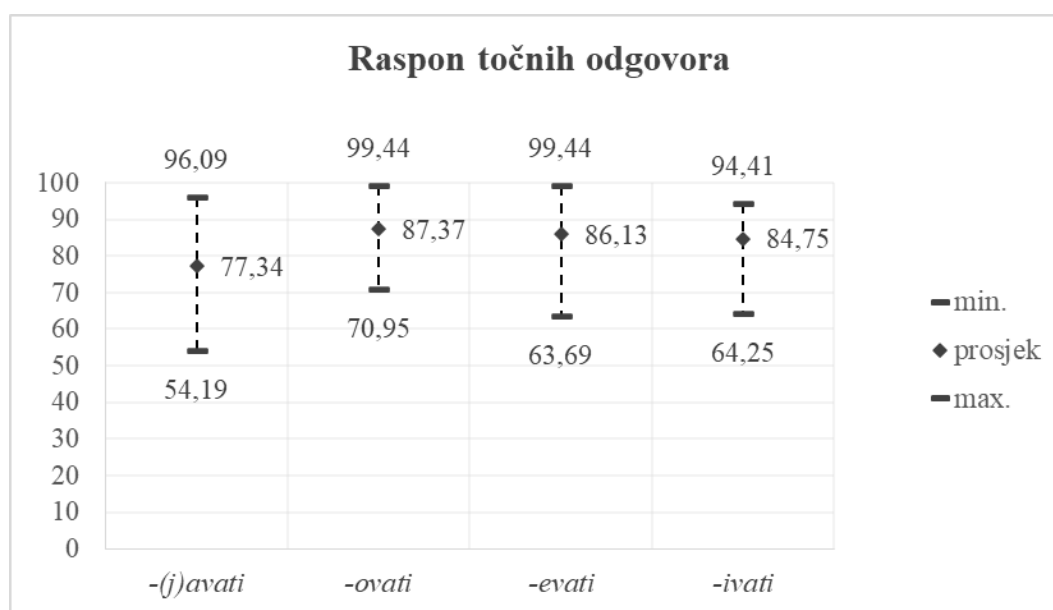
U nastavku slijedi prikaz rezultata s obzirom na tip glagola.

Glagola tipa *-(j)avati > -(j)avam* bilo je ukupno osam (*dopunjavati, izbjegavati, oduševljavati, omogućavati², podržavati, povećavati, prilagođavati, upotrebljavati*). U prvi su dio upitnika uvrštena tri glagola, u drugi četiri te navedeni ometač *poznavati*, a u treći dio jedan glagol.

Glagola tipa *-ovati > -ujem* bilo je pet (*darovati, poštovati, razlikovati, savjetovati i smilovati*). Dva su glagola uvrštena u prvi i u drugi dio upitnika, a jedan je glagol bio uvršten u treći dio upitnika.

Glagola tipa *-evati > -ujem* bila su ukupno tri (*bičevati, kraljevati i mačevati*) uz tri ometača (*obolijevati, pijančevati i sažalijevati*). Dva su glagola uvrštena u prvi dio upitnika, jedan u drugi dio, a tri u treći dio.

Najviše je bilo glagola tipa *-ivati > -ujem* – ukupno osam (*dokazivati, očekivati, odlučivati, ostvarivati, pokazivati, poštivati, procjenjivati i surađivati*) uz dva ometača (*dobivati i osnivati*). U prvi su dio upitnika uvrštena četiri glagola, a u drugi i treći po tri. Treći ometač *darivati* zbog zatipka izostavljen je iz analize.

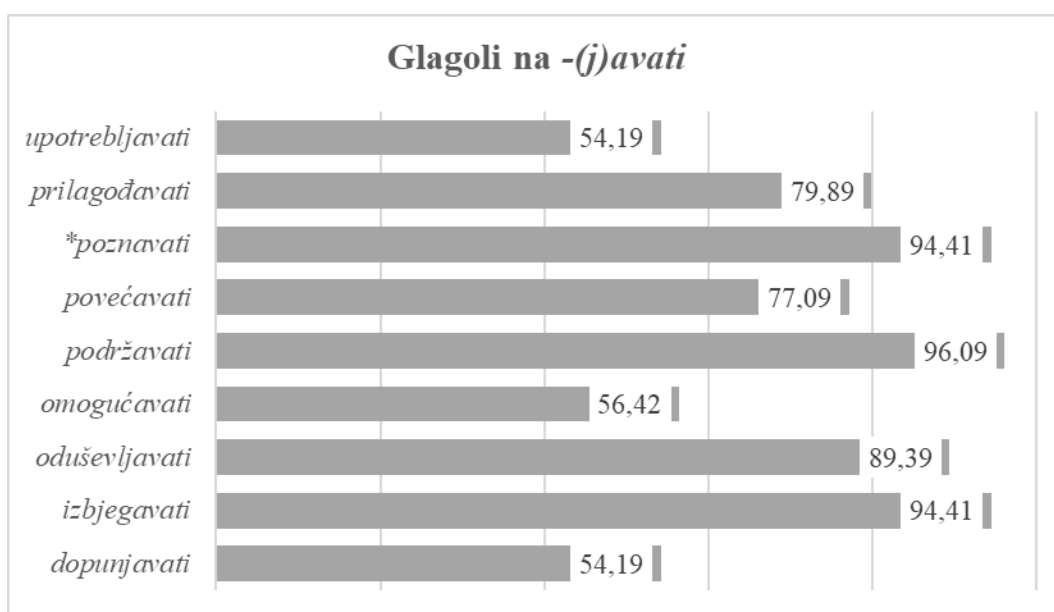
Slika 19. Raspon i prosjek točnih odgovora s obzirom na skupinu glagola

Raspon udjela točnih odgovora prikazan je na slici 19. Kod glagola na *-(j)avati* raspon se kretao od 54,19 % (*dopunjavati* i *upotrebljavati*) do 96,09 % (*podržavati*). Prosjek je iznosio 77,34 %. Kod glagola na *-ovati* raspon se kretao od 70,95 % (*razlikovati*) do 99,44 %

² U zadatku su bili ponuđeni oblici *omogućavate* (točan oblik glagola *omogućavati – omogućavam, (...), omogućavaju*) i *omogućujete* (točan oblik glagola *omogućivati – omogućujem, (...), omogućuju*). Oba su odgovora normativno prihvatljiva, ali blaga se prednost pri korištenju daje glagolu na *-avati* u odnosu na glagol na *-ivati*.

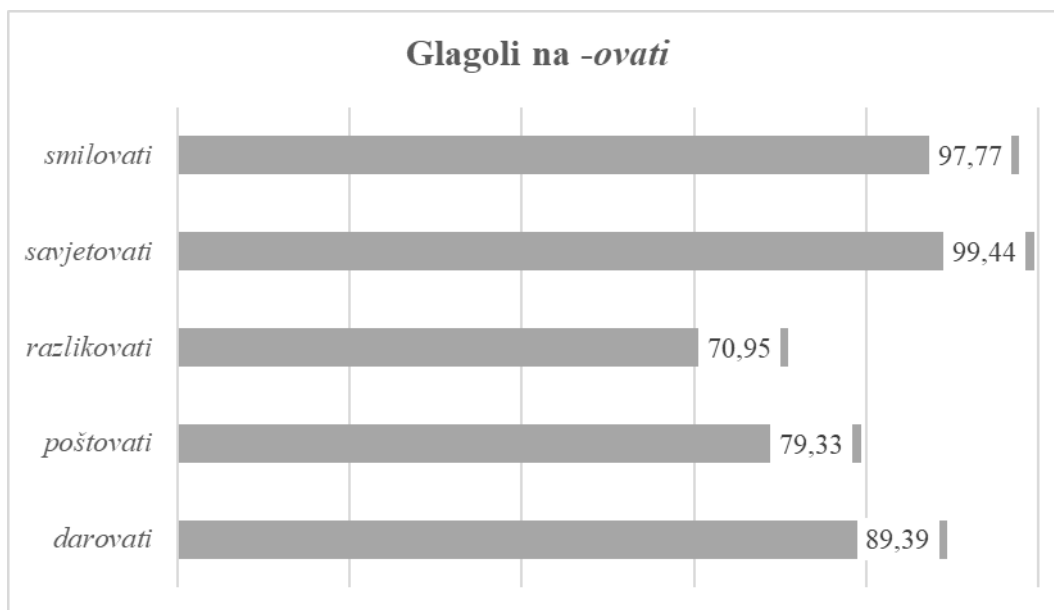
(*savjetovati*), a prosjek je 87,37 %. Kod glagola na *-evati* raspon se kretao od 63,69 % (*pijančevati*) do 99,44 % (*obolijevati*) dok je prosjek 86,13 %, a kod glagola na *-ivati* od 64,25 % (*osnivati*) do 94,41 % (*procjenjivati* i *surađivati*) s prosjekom od 84,75 %. Prosječno promatrano ispitanici su bili uspješniji u primjerima na *-ovati* (87,37 %) i *-evati* (86,13 %), nego u primjerima na *-ivati* (84,75 %), a najviše su griješili kod glagola na *-(j)avati* (77,34 %).

Među glagolima na *-(j)avati*, najlošije su riješeni primjeri s glagolima *upotrebljavati* i *dopunjavati* (54,19 %) te primjer s glagolom *omogućavati* (56,42 %). Ta je skupina glagola imala i najlošiju prosječnu riješenost od svih skupina mada su svi navedeni primjeri, osim jednoga (*poznavati*) prototipni, tj. prezent tvore nastavkom *-am* (slika 20). Ispitanici su imali najmanje problema s glagolima *podržavati* (96,09 %), *izbjegavati* (94,41 %) te ometačem *poznavati* (94,41 %).

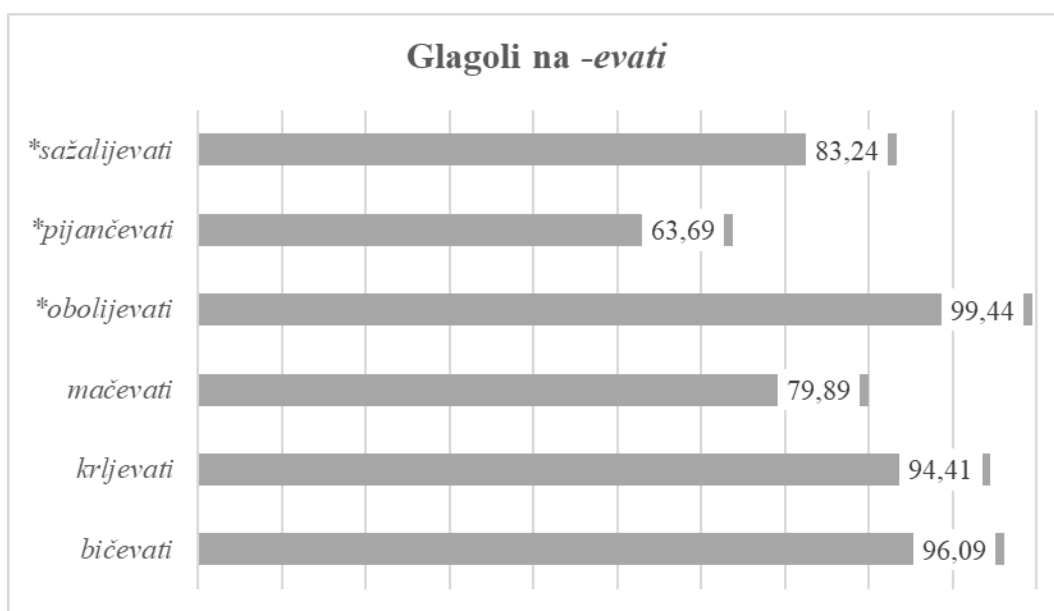
Slika 20. Udio točnih odgovora – glagoli na *-(j)avati*

Glagola na *-ovati* bilo je pet. Primjeri s tim glagolima postigli su najveću točnost (slika 21). Dva su glagola imala prosjek riješenosti veći od 70 % (*razlikovati* i *poštovati*), jedan je glagol imao prosjek veći od 80 % (*darovati*), a dva glagola prosjek veći od 90 % (*savjetovati* i *smilovati*).

Slika 21. Udio točnih odgovora – glagoli na -ovati

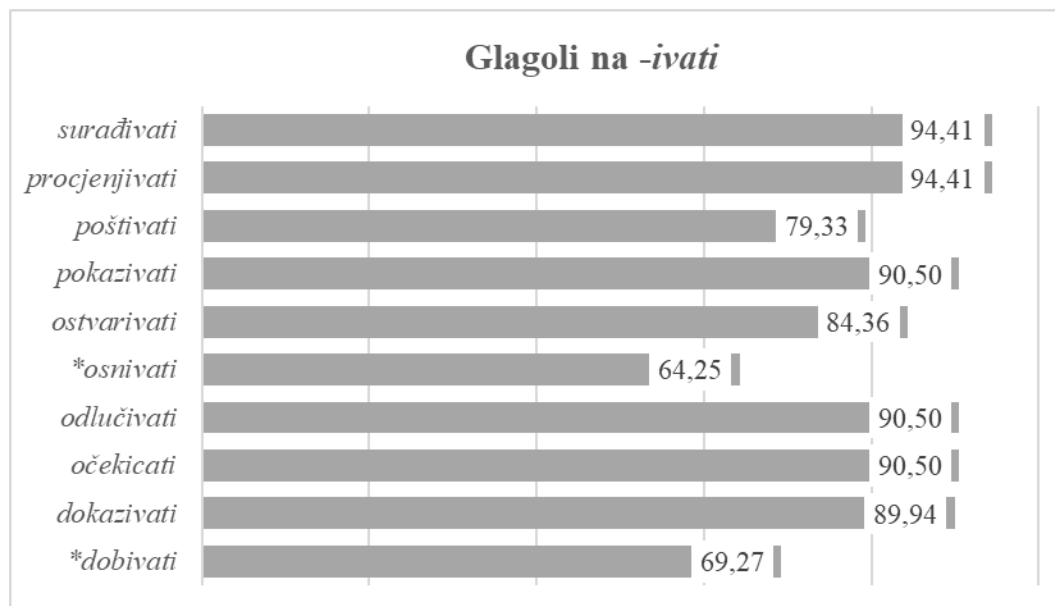
Ispitanici su bili neznatno lošiji u primjerima s glagolima na *-evati* (slika 22). Bila su ponuđena i tri ometača (*sažalijevati*, *pijančevati* i *obolijevati*). Od prototipnih glagola tipa *-evati* > *-ujem* najlošije su riješili primjer s glagolom *mačevati* (79,89 %), dok su u primjerima s glagolima *kraljevati* (94,41 %) i *bičevati* (96,09 %) bili uspješniji.

Slika 22. Udio točnih odgovora – glagoli na -evati

Glagola na *-ivati* bilo je najviše – osam prototipnih i dva ometača (*osnivati* i *dobivati*). Zanimljivo je istaknuti da su ispitanici najlošije rezultate ostvarili upravo u primjerima s

ometačima (*osnivati* – 64,25 % i *dobivati* – 69,27 %). Slijede primjeri s glagolima *poštivati* (79,33 %), *ostvarivati* (84,36 %) i *dokazivati* (89,94 %). Ostale primjere riješilo je više od 90 % ispitanika (slika 23).

Slika 23. Udio točnih odgovora – glagoli na *-ivati*

5. ZAKLJUČAK

Ovaj diplomski radi bio je podijeljen na teorijski i istraživački dio. Na početku teorijskoga dijela svrstali smo glagole s nastavcima *-avati*, *-ovati*, *-evati* i *-ivati* u skupinu učestalih, odnosno iterativnih glagola i zaključili da su to uglavnom nesvršeni glagoli kojima se izriče ponavljanje radnje. Također, glagole s ovim nastavcima razvrstali smo u dvije skupine. U prvoj su skupini glagoli s nastavcima *-ovati*, *-evati*, *-ivati* koji prezent tvore odbacivanjem nastavka *-ati*, zamjenom infiksa *-ov-*, *-ev-* i *-iv-* s *-u-j* te dodavanjem nastavaka *-em*, *-eš*, *-e*, *-emo*, *-ete*, *-u*. U drugoj su skupini glagoli s nastavkom *-avati* koji prezent tvore nastavcima *-am*, *-aš*, *-a*, *-amo*, *ate*, *-aju*. I kod jedne i druge skupine mogu se pojaviti iznimke. Nadalje, prema suvremenim gramatika glagole s ovim nastavcima svrstali smo u petu i šestu vrstu, odnosno glagole s nastavkom *-avati* u petu, a glagole s nastavcima *-ovati*, *-evati*, *-ivati* u šestu vrstu. U dijelu o tvorbi glagola s nastavcima *-avati*, *-ovati*, *-evati* i *-ivati* možemo zaključiti da ovi glagoli nastaju sufiksalsnom tvorbom, a samim time njihov nastanak znači modifikaciju glagolske radnje osnovnoga glagola s obzirom na vid. Također, u ovome slučaju govorimo o imperfektivizaciji, odnosno tvorbi nesvršenih glagola od svršenih s time da se kao plodna imperfektivizacija navodi samo ona sufiksima *-(j)avati* i *-(j)ivati* (*-ujem*). U posljednjem poglavlju teorijskoga dijela prikazali smo sve načine tvorbe prezenta od glagola s navedenim nastavcima. Glagoli s nastavkom *-(j)avati* prezent tvore dodavanjem nastavaka *-am*, *-aš*, *-a*, *-amo*, *ate*, *-aju* (*oduševljavati* > *oduševljavam*), ali se ponekad javljaju i nastavci na *-em/-jem* (*poznavati*-*poznajem*). S druge strane, glagoli na *-ovati*, *-evati*, *-ivati* prezent tvore nastavcima *-em*, *-eš*, *-e*, *-emo*, *-ete*, *-u* (*savjetovati* > *savjetujem*; *kraljevati* > *kraljujem*; *suradivati* > *suradujem*), ali se ponekad javljaju nastavci na *-am* (*obolijevati* > *obolijevam*; *darivati* > *darivam*).

Drugi je dio rada istraživački. U istraživanju je sudjelovalo 179 ispitanika, a analizu smo raščlanili prema trima parametrima: stupanj obrazovanja, materinsko narječje i odraz jata. U prvome dijelu upitnika od ispitanika se tražilo da rečenicu nadopune jednim od dvaju ponuđenih glagola, odnosno da odaberu onaj oblik koji smatraju točnim. Ponuđena su dva prezentska oblika od koji jedan završava na *-am*, *-aš*, *-a*, *-amo*, *ate*, *-aju*, a drugi na *-em*, *-eš*, *-e*, *-emo*, *-ete*, *-u*. Ispitanici u ovom zadatku postigli prosjek od 92,8 % točnih odgovora. Najbolje su se pokazali u rečenicama *Zbog te bakterije ljudi često obolijevaju.* i *Prijatelji me često savjetuju.* Naime, po 178 ispitanika odlučilo se za ispravan odgovor što čini udio od 99,4 %, dok se samo po jedan ispitanik u svakome zadatku odlučio za pogrešan odgovor (*oboljuju* i *savjetovaju*) što

čini tek 0,6 %. Najlošije su rezultate ostvarili u rečenici *Majka me učila da uvijek poštujem starije*. gdje se 37 ispitanika odlučilo za neispravan oblik *poštivam* što čini udio od 20,7 % netočnih odgovora. Točan odgovor odabrala su 142 ispitanika, odnosno njih 79,3 %. Kada se kao kriterij uzme razina obrazovanja, najbolji rezultat ostvarili su ispitanici koji su završili prijediplomski studij jer je 40,82 % ispitanika odgovorilo točno na svih deset rečenica. Na drugome su mjestu ispitanici koji su završili srednju školu – 34,09 % proizvelo je točne odgovore u svih deset rečenica, dok najlošije rezultate vidimo kod ispitanika sa završenim diplomskim studijem – samo 27,91 % ispitanika ponudilo je sve točne odgovore. Ako kao kriterij uzmemo materinsko narječje, najbolje su rezultate ostvarili kajkavci jer je čak 46,15 % ispitanika ponudilo točne odgovore na svih deset rečenica. Znatno su lošiji bili štokavci – samo 29,63 % ispitanika proizvelo je sve točne odgovore, dok su najlošiji bili čakavci – 28,13 % ispitanika ponudilo je točne odgovore na svih deset rečenica. Kada kao kriterij uzmemo odraz jata, najbolje su rezultate ostvarili ijekavci – 45,45 %. Znatno su lošiji bili ekavci – 33,33 %, dok su najlošije rezultate ostvarili ikavci – 26,42 %.

U drugome zadatku pred ispitanicima je bilo deset rečenica. U svaku od njih trebalo je uvrstiti odgovarajući prezentski oblik glagola ponuđenoga u zagradaama. U drugoj skupini zadataka ispitanicu su u prosjeku proizveli 81 % točnih odgovora. Najbolje rezultate postigli su u prvoj rečenici *Mještani uglavnom podržavaju lokalne zajednice*. Čak je 96,09 % ispitanika, odnosno njih 172 točno riješilo ovaj zadatak, dok su najlošije rezultate ostvarili u devetoj rečenici *Budite uredni kad dopunjavate police*. gdje je samo 54,19 % ispitanika, odnosno njih 97 odgovorilo točno. Kada za kriterij uzmemo razinu obrazovanja, najbolje su rezultate ostvarili ispitanici koji su završili diplomski studij – 12,79 % ispitanika odgovorilo je točno na svih deset rečenica. Nešto lošije rezultate ostvarili su ispitanici koji su završili prijediplomski studij – 12,24 % ispitanika ponudilo je sve točne odgovore. Najlošije su rezultate ostvarili ispitanici sa završenom srednjom školom, tj. samo je 9,09 % ispitanika proizvelo sve točne odgovore. Ako kao kriterij uzmemo materinsko narječje, najbolje su rezultate ostvarili kajkavci – 17,95 % ispitanika ponudilo je točne odgovore u svih deset rečenica. Na drugome su mjestu štokavci – 11,11 % ispitanika ponudilo je sve točne odgovore. Najlošije su rezultate ostvarili čakavci gdje – samo 6,25 % ispitanika proizvelo je sve točne odgovore. Kada kao kriterij uzmemo odraz jata, najboljim su se pokazali ekavci. Naime, 22,22 % ekavaca proizvelo je točne odgovore u svih deset rečenica. Nakon njih slijede ijekavci – 14,55 % ispitanika ponudilo je sve točne odgovore, dok su na posljednjem mjestu ikavci – 8,49 % ispitanika riješilo je točno svih deset rečenica.

U trećeme dijelu upitnika ispitanici su trebali odrediti je li podcrtani glagol u rečenici točno ili netočno upotrijebljen. Ispitanici su u prosjeku proizveli 80,3 % točnih odgovora. Najmanje točnih odgovora bilo je u rečenici *Zar stvarno svakog vikenda pijančujete?* gdje samo 65 ispitanika smatra ovaj oblik točnim što čini udio od 36,3 %. Ostalih 114 ispitanika, što je udio od 63,7 %, smatra ovaj oblik netočnim. Najviše točnih odgovora bilo je u rečenici *Ako nam se smilovaju, pustit će nas na slobodu.* za koju čak 175 ispitanika (97,8 %) smatra da je netočna. Samo četvero ispitanika ovu rečenicu smatra točnom što čini udio od 2,2 %. Kada se pogledaju rezultati po razini obrazovanja, najbolje su rezultate ostvarili ispitanici sa završenim diplomskim studijem gdje je 34,88 % ispitanika odgovorilo točno na svih deset rečenica. Na drugome su mjestu ispitanici sa završenom srednjom školom gdje 31,82 % ispitanika ponudilo sve točne odgovore. Najlošije rezultate pronalazimo kod ispitanika sa završenim prijediplomskim studijem gdje možemo vidjeti da je 24,49 % ispitanika proizvelo sve točne odgovore. Ako se rezultati promatraju s obzirom na materinsko narječje, najbolje su rezultate ostvarili kajkavci gdje je 38,46 % ispitanika proizvelo točne odgovore na svih deset rečenica. Nakon njih slijede čakavci od kojih je 34,38 % ponudilo sve točne odgovore. Najlošije su rezultate ostvarili štokavci – samo 27,78 % ispitanika ponudilo je sve točne odgovore. Kada kao kriterij uzmemo odraz jata, najbolje su rezultate ostvarili ijekavci – 36,36 % ispitanika proizvelo je sve točne odgovore. Na drugome su mjestu ikavci – 29,25 % ispitanika ponudilo sve točne odgovore, a najlošije su rezultate ostvarili ekavci – 27,78 % ispitanika riješilo je točno svih deset rečenica.

Kada se pogleda cjeloviti upitnik, samo sedmero ispitanika točno je riješio sve primjere (četiri štokavca, dva kajkavca i jedan čakavac odnosno četiri ijekavca, dva ikavca i jedan ekavac) stoga je udio ispitanika koji su točno odgovorili na sva pitanja u upitniku iznosio samo 3,91 %. Najlošiji rezultat ostvarili su ispitanici sa završenim prijediplomskim studijem (2,04 %), a najbolji rezultat ostvarili su ispitanici s ijekavskim odrazom jata (7,27 %). Kada pogledamo rezultate s obzirom na razinu obrazovanja, ispitanici koji su završili prijediplomski studij negativno su odstupali od prosjeka za 1,87 postotnih bodova za razliku od ispitanika sa završenom srednjom školom koji su za 0,64 postotna boda bili uspješniji od prosjeka i ispitanika sa završenim diplomskim studijem koji su pak bili uspješniji od prosjeka za 0,74 postotna boda. Kada je riječ o materinskome narječju, kajkavci su za 1,22 postotna boda bili bolji od prosjeka, a štokavci za 0,21 postotni bod i čakavci za 0,79 postotnih bodova lošiji od prosjeka. Kada je riječ o odrazu jata, ijekavci su za 3,36 postotnih bodova, a ekavci za 1,65 postotnih bodova bili bolji od prosjeka dok su ikavci za 2,02 postotna boda bili lošiji od prosjeka.

Na koncu, možemo zaključiti da su rezultati raznoliki te da nijedna skupina značajno ne odskāče u usporedbi s drugim dvjema. Pokazalo se da ni razina obrazovanja ni materinski govor ni odraz jata nemaju znatan utjecaj u prepoznavanju pravilnih prezentskih oblika glagola. Iako je samo sedmero ispitanika proizvelo točne odgovore u cjelovitome upitniku, kada pogledamo pojedinačne zadatke, rezultati nisu toliko loši. Naime, nijedna skupina zadataka nema udio točnosti manji od 80 % što ukazuje na to da ispitanici relativno dobro poznaju norme hrvatskoga standardnog jezika. To podrazumijeva prepoznavanje pravilnoga prezentskog oblika kao i samostalnu proizvodnju prezentskih oblika od ponuđenih infinitiva. Odstupanja od norme hrvatskoga standardnog jezika vjerojatno se događaju zbog utjecaja razgovornoga jezika i brojnih iznimki s kojima se ispitanici susreću, a o kojima nisu dovoljno informirani.

6. IZVORI I LITERATURA

- Babić, S. (2002). *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., i Znika, M. (1995). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bošnjak Botica, T. (2013). Opća načela podjela na glagolske vrste u hrvatskome u perspektivi drugih bliskih jezika. *Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 1 (15), 63–90.
- HJS = *Hrvatski jezični savjetnik*. (1999). Ur. M. Kačić, M. Lončarić, I. Rodić i A. Selak. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena i Školske novine.
- Laco, G. (2015). Glagoli na *-(j)avati* i *-(j)ivati*. *Jezik*, 62 (4), 132–140.
- Maretić, T. (1931). *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Naklada Jugoslovenskog nakladnog d.d. Obnova.
- PGHKJ = *Priručna gramatika hrvatskoga književnoga jezika*. (1979). Ur. Z. Diklić. Zagreb: Školska knjiga.
- Raguž, D. (2016). *Hrvatski glagoli*. Zagreb: Vlastito izdanje.
- Silić, J. i Pranjković, I. (2005). *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- VRH = *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* (2015). Zagreb: Školska knjiga.

7. PRILOZI

7.1. Upitnik

UPITNIK

Poštovani,

Molimo Vas da odvojite malo vremena i sudjelujete u istraživanju koje se provodi u svrhu pisanja diplomskoga rada. Sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno je i u potpunosti anonimno. Na početku se nalazi nekoliko uvodnih pitanja o ispitaniku, a nakon toga slijedi upitnik koji se sastoji od tri dijela, a u svakom je 10 rečenica. U prvome je dijelu potrebno izabrati jedan od dva ponuđena odgovora, u drugome dijelu potrebno je nadopuniti prazno mjesto u rečenici dok se u trećem dijelu od ispitanika traži da od dva odgovora odabere onaj za koji smatraju da je točan odnosno netočan. Molimo Vas da zadatke pažljivo pročitate. Ispunjavanje upitnika traje 10 minuta.

Unaprijed zahvaljujemo na sudjelovanju!

PODATCI O ISPITANIKU

I. Trenutna razina obrazovanja:

- srednja škola
- preddiplomski studij
- diplomski studij

* Ako studirate, navedite što studirate.

II. Kojem narječju pripada Vaš materinski govor?

- čakavskom
- kajkavskom
- štokavskom

III. Koji je izgovor karakterističan za Vaš materinski govor?

- ikavski (bili cvit)
- ekavski (beli cvet)
- ijekavski (bijeli cvijet)

I. Odaberite odgovor koji smatrate točnim!

1. Primijetila sam da _____ susret sa mnom.
 izbjegava
 izbjegaje
2. Majka me učila da uvijek _____ starije.
 poštivam
 poštujem
3. Oni me uvijek iznova _____.
 oduševljavaju
 oduševljuju
4. Najbolje bi bilo da u ovome svi _____.
 surađivamo
 surađujemo
5. Zbog te bakterije ljudi često _____.
 oboljevaju
 oboljuju
6. Svojim trudom _____ koliko vrijediš.
 dokazivaš
 dokazuješ
7. Vidim da me opet _____.
 procjenjivaš
 procjenjuješ
8. Hvala što nam _____ da se slobodno izrazimo.
 omogućavate
 omogućujete
9. Oni tu _____ već stoljećima.
 kraljevaju
 kraljuju
10. Prijatelji me često _____.

savjetovaju

savjetuju

II. Nadopunite praznu crtu tako što ćete od infinitivnog oblika načiniti prezent prema zadanom licu!

npr. Uvijek se iznova radujem našem novom susretu. (ja; radovati se)

1. Mještani uglavnom _____ lokalne zajednice. (podržavati)
2. On stvarno ne _____ te nijanse. (razlikovati)
3. Bitno mi je da me u mjestu svi _____. (poznavati)
4. U ovom slučaju vi _____. (odlučivati)
5. Naravno da se ti uvijek _____. (prilagođavati)
6. Na svakom natjecanju oni _____ odlične rezultate. (ostvarivati)
7. Osjećat ćete se puno bolje ako višak odjeće _____ drugima. (darovati)
8. Ovih dana _____ puno poruka utjehe. (mi; dobivati)
9. Budite uredni kad _____ police. (dopunjavati)
10. Oni ne _____. (mačevati)

III. Odredite je li podcrtani glagol upotrijebljen točno ili netočno!

1. Ja nikad ne upotrebljujem taj sastojak.
 točno
 netočno
2. Ako osnivaš svoju udrugu, svakako ću te podržati.
 točno
 netočno
3. Svojim radnicima svake godine povećajemo plaću.
 točno
 netočno
4. Uređaj nam pokaziva pogrešan put.
 točno

netočno

5. Od vas očekivam veliki trud.

točno

netočno

6. Zar stvarno svakog vikenda pijančujete?

točno

netočno

7. Ja sažalijevam takve ljude.

točno

netočno

8. Lijepo je kako se vi svake godine darivate.

točno

netočno

9. Kad je konj neposlušan, oni ga bičuju.

točno

netočno

10. Ako nam se smilovaju, pustit će nas na slobodu.

točno

netočno

7.2. Popis tablica

Tablica 1. Broj ispitanika s obzirom na razinu obrazovanja	14
Tablica 2. Udio ispitanika s obzirom na vrstu studija	15
Tablica 3. Udio ispitanika prema materinskom narječju	15
Tablica 4. Udio ispitanika prema odrazu jata	15
Tablica 5. Broj i udio odgovora – 1. dio upitnika (skupni rezultati)	17
Tablica 6. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 1. rečenica)	19
Tablica 7. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 2. rečenica)	20
Tablica 8. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 3. rečenica)	21
Tablica 9. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 4. rečenica)	22

Tablica 10. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 5. rečenica).....	23
Tablica 11. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 6. rečenica).....	24
Tablica 12. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 7. rečenica).....	25
Tablica 13. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 8. rečenica).....	26
Tablica 14. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 9. rečenica).....	27
Tablica 15. Broj i udio odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati – 10. rečenica).....	29
Tablica 16. Broj i udio točnih odgovora – 2. dio upitnika (skupni rezultati).....	30
Tablica 17. Broj i udio odgovora – 3. dio upitnika (skupni rezultati).....	32
Tablica 18. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – razina obrazovanja	34
Tablica 19. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – razina obrazovanja	34
Tablica 20. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – materinsko narječje	35
Tablica 21. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – materinsko narječje	36
Tablica 22. Broj ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – odraz jata.....	36
Tablica 23. Udio ispitanika koji su točno odgovorili u svim primjerima – odraz jata.....	37
Tablica 24. Razlike među grupama s obzirom na razinu obrazovanja, materinsko narječje i refleks jata	41

7.3. Popis slika

Slika 1. Skupni rezultati – 1. dio upitnika (udio točnih odgovora)	18
Slika 2. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (1. rečenica)	20
Slika 3. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (2. rečenica)	21
Slika 4. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (3. rečenica)	22
Slika 5. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (4. rečenica)	23
Slika 6. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (5. rečenica)	24
Slika 7. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (6. rečenica)	25
Slika 8. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (7. rečenica)	26
Slika 9. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (8. rečenica)	27

Slika 10. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (9. rečenica)	28
Slika 11. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (9. rečenica – raspodjela netočnih odgovora).....	28
Slika 12. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (10. rečenica)	29
Slika 13. Skupni rezultati – 2. dio upitnika (udio točnih odgovora)	31
Slika 14. Skupni rezultati – 3. dio upitnika (udio točnih odgovora)	32
Slika 15. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (1. dio odgovora – prosjek 27,73 %)	38
Slika 16. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (2. dio odgovora – prosjek 11,73 %)	39
Slika 17. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (3. dio odgovora – prosjek 31,28 %)	40
Slika 18. Udio točnih odgovora prema razini obrazovanja, materinskome narječju i odrazu jata (cjeloviti upitnik – prosjek 3,91%)	41
Slika 19. Raspon i prosjek točnih odgovora s obzirom na skupinu glagola.....	43
Slika 20. Udio točnih odgovora – glagoli na -(j)avati.....	44
Slika 21. Udio točnih odgovora – glagoli na -ovati	45
Slika 22. Udio točnih odgovora – glagoli na -evati.....	45
Slika 23. Udio točnih odgovora – glagoli na -ivati	46

ABSTRACT

VERBS ENDING IN *-(J)AVATI, -OVATI, -EVATI I -IVATI* – FORM AND USES

The verbs ending in *-avati, -ovati, -evati and -ivati* belong to frequently used or iterative verbs, and we define them as imperfect verbs that express repeated actions. These verbs do not belong to the same category and do not have the same present tense endings, so native speakers often make mistakes while using them. In the theoretical part, the emphasis is placed on the distribution of different types of verbs, as well as on the formation and the use of their present tense forms.

The practical part of the thesis is based on the survey in which 179 respondents participated. The respondents were divided into categories according to their level of education, the dialectal variations and the reflection of *jat* in their communicative acts. They were asked to fill out a questionnaire consisting of three tasks, each containing ten sentences. The results were analysed and categorised according to the above-mentioned criteria.

The research aimed to determine whether the respondents could recognise the correct present tense form of the verbs, or whether they could produce the present tense form of the verbs offered in the infinitive forms. The objective was to point out the most common deviations and possible reasons behind these deviations.

The results showed that the respondents were most successful dealing with the first task, i.e. in the sentences in which they had to choose the correct answer (two verbs were offered). They were less successful in the second task, in which they had to form the present tense forms of the verbs offered in the infinitive forms. They were least successful in the third task, in which they had to decide whether the verbs in the sentences were used correctly or incorrectly.

The research results showed that neither the level of education nor the dialectal variation with the accompanying reflection of *jat* probably has a significant influence on the recognition of the correct present tense forms of the verbs and that the speakers have mastered the norms of the Croatian standard language. Future research should investigate whether the frequency of the verb use affects the accuracy of recognizing or producing the present tense forms of the given verbs.

Key words: *Croatian standard language, morphology, verbs, formation*